

TÜRKİYE-ÇİN HALK CUMHURİYETİ
DOSTLUK DERNEĞİ

ÇİN HALK CUMHURİYETİ
BÜYÜKELÇİLİĞİ

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR
MERKEZİ

SEMPOZYUM

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN EKONOMİK KALKINMASI, ÇİN-TÜRKİYE ARASINDA İKTİSADİ ALANDA İŞBİRLİĞİ VE FIRSATLAR

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Ahmet Zeki Bulunç

ISBN-978-975-8571-42-0

15 Aralık 2009

AÇILIŞ KONUŞMALAR

Kemal Baytaş

Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği Başkanı

Prof. Dr. Korkut Ersoy

Başkent Üniversitesi Rektör Vekili

KONUŞMACILAR

Li Wuwei

Çin Halk Siyasi İstişare Konferansı Başkan Yardımcısı

Ma Zhengang

Çin Uluslararası Araştırma Enstitüsü Başkanı

Tolga Bermek

T. C. Dışişleri Bakanlığı Genel ve İkili Ekonomik İlişkiler Dairesi Başkanı

Yao Kuangyi

Çin Halk Cumhuriyeti Eski Türkiye Büyükelçisi

Alper Maçkan

TÜRSAB 19. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi

Yrd. Doç. Dr. K. Ali Akkemik

Başkent Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Gong Xiaosheng

Çin Halk Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi

Tarih: 15 Aralık 2009 Saat:15.00

Yer: Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampusü Prof. Dr. İhsan Doğramacı

Konferans Salonu Eskişehir Yolu 20. Km/ANKARA

Tel:0312-234 10 10/1201-1207 **Faks:** 0312- 234 15 46

<http://sam.baskent.edu.tr>, e-posta:sam@baskent.edu.tr

SUNUCU- Değerli katılımcılar; Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği, Çin Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği ve Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından hazırlanan “*Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ekonomik Kalkınması, Çin-Türkiye Arasında İktisadi Alanda İşbirliği ve Fırsatlar*” Sempozyumuna hoş geldiniz.

Açılış konuşmasını yapmak üzere, Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği Başkanı Kemal Baytaş'ı davet ediyorum.

KEMAL BAYTAŞ (Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği Başkanı)- Değerli konuklar; Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği ile Çin Halk Cumhuriyeti Uluslararası Dostluk Derneği, geçtiğimiz 19 yıldır iki ülke arasında her alanda dostluk ilişkilerinin daha da geliştirilmesi için uğraş veriyor, muhtelif etkinliklerde bulunuyor. Bu bağlamda, bugüne kadar parlamenterler, üst düzey bürokratlar, yargı mensupları, bilim, işadamları ve gazetecilerden oluşan 30'u aşkın değişik heyetler teati edildi, kültürel ve sanatsal etkinlikler gerçekleştiriliyor. Bu kez derneğimiz, Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği ve Başkent Üniversitesi işbirliğiyle bugünkü sempozyum düzenleniyor. Bununla Türkiye ve Çin arasındaki, özellikle ekonomik ilişkileri daha da güçlendirmek amaçlanıyor.

Çin, büyük bir dünya devi olarak her geçen yıl yörüngesine oturuyor. Türkiye de enerji yolları, stratejik, ekonomik değer ve imkânlarıyla büyük bir bölgesel potansiyel ülke konumundadır. Bu nedenle, ilişkilerimiz daha büyük bir önem kazanıyor.

Bugün dünya nüfusunun 1/4'ü Çin'de yaşıyor. Böyle bir ülkenin kalkınmada büyük zorluklarla karşılaşacağı kuşkusuzdur. Ama Çin, özellikle 1979'da Başkan Deng Şaoping, Çin için devrim sayılacak dışa açılma, atılım politikalarıyla bunu büyük ölçüde başarıyor. Bundan 15-20 yıl önce başta Pekin, Şanghay olmak üzere, Çin'i ziyaret edenler, bugün aynı yerlere gittiklerinde hayret ve takdirle bambaşka bir görüntüyle karşılaşır. Özellikle 1997'de Hong Kong'un Çin'e geçmesiyle Çin, akılcı ve kendilerine özgü “*Siyasette komünizm, ekonomide liberalizm*” diye adlandırılan bir model oluşturuyor. “*Hong Kong'un statüsüne dokunmayacağız*” dediler, sözlerinde durdular. Bu politika hem Hong Kong, hem de Çin'e büyük bir saygınlık ve güvence sağlıyor. Bugün dünyadaki en büyük 500 şirketin 425'i Çin'de faaliyette bulunuyor. 640 bin proje için yatırım yapılıyor. Çin'e geçen yıl itibarıyla yılda 111 milyar dolar yabancı sermaye giriyor. Geçtiğimiz 30 yıl içinde Çin'e giren yabancı sermaye miktarı 900 milyar doları aşıyor. Bunda da en büyük etken, yabancı sermayeye verilen güvence ve teşvikler oluyor.

Çin'in özellikle Dünya Ticaret Borsası'na dâhil olması, dünya piyasasında olay

yaratıyor, Türkiye dâhil tüm ülkeler bundan etkileniyor, ama kimse rekabet için kılını kıpırdatmıyor. Başta maliyet düşürücü gerekli imkân, teşvik ve önlemler alınıyor. Dünyanın en pahalı elektriği, yakıtı, altyapı giderleri Türkiye'de bulunuyor.

Türkiye ile Çin arasındaki ticaret hacmi, Türkiye aleyhine bir durum arz ediyor. Türkiye, Çin'e yılda 1.9 milyar dolarlık ihracat yapıyor, buna karşın Çin'den 12.6 milyar dolarlık mal ve ürün ithal ediyor. Türkiye, artık yüzünün yarısını da Orta Asya ve Uzakdoğu'ya çevirmek ve bu anlayışla gerekli girişimi yapmak, önlemleri ciddiyetle ve yoğun bir şekilde anlatmak zorundadır. Turizm konusunda da aynı olumsuzluklar yaşanıyor. Bugün Çin'den Türkiye'ye gelen turist sayısı 60 bini geçmiyor. Oysa Çin'in nüfusunun binde 1'i bile Türkiye'ye gelmiş olsa, 1,5 milyon turist eder. Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın bu ülkede Türkiye'yi gereği gibi tanıtılabildiği söylenemez. Bu konuda daha etkin, profesyonel yöntemlerle tanıtım yapılması gerekiyor. Bakanlık, turizm bürosunu kişi başına düşen milli gelirin daha fazla olduğu, daha kalkınmış bir bölge olan Şanghay'da açması daha uygun olabilir. Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın bu ülkeye daha fazla ödenek ve deneyimli tanıtım elemanları göndermesi gerekiyor.

Bu toplantının ilişkilerimize olumlu katkılar sağlayacağına inanıyorum. Bu sempozyumun gerçekleştirilmesinde değerli işbirliği için Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği ve Başkent Üniversitesi Rektörlüğü'ne teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

SUNUCU- Açılış konuşması için Başkent Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Korkut Ersoy'u kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. KORKUT ERSOY (Başkent Üniversitesi Rektör Vekili)- Sayın Ekselansları Gong Xiaosheng Çin Halk Cumhuriyeti Büyükelçisi, Li Wuwei, Ma Zhengang, Yao Kuangyi, Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği Başkanı Sayın Kemal Baytaş, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Yetkilisi, sayın konuşmacılar, konuklar ve sevgili öğrenciler;

Başkent Üniversitesi kurucusu ve Rektörümüz Prof. Dr. Mehmet Haberal adına sizlere hoş geldiniz diyorum.

Çin Halk Cumhuriyeti, ekonomik kalkınması ve dünya ekonomisi üzerine etkisi, beraberinde birçok fırsatları ve riskleri getirmiştir. Biz üniversite olarak, Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında ekonomik ve ticari paylaşımların yanında, eğitim alanında da işbirliği olanaklarının

yaratılmasını amaçlıyoruz.

Üniversitemizde açılan fotoğraf sergisi, Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin düzenlediği bu toplantı ve benzeri işbirliği gayretleri, dünyaya örnek olmuş bağımsızlık mücadelelerinden geçmiş olan Türkiye ve Çin halkının birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlayacaktır.

Büyük gayretleri için Türk ve Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı temsilcilerine, Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği Başkanına ve Çin Halk Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisine teşekkürlerimi sunarım. Saygılarımla.

SUNUCU- Sempozyumun ilk konuşmacısı olarak Çin Halk Siyasi İstişare Konferansı Başkan Yardımcısı Li Wuwei'yi davet ediyorum.

Lİ WUWEİ (Çin Halk Siyasi İstişare Konferansı Başkan Yardımcısı)- Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk-Çin Parlamenterler Arası Dostluk Grubu Başkanı Sayın İhsan Arslan, Başkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı Sayın Korkut Ersoy, Hanımefendiler, Beyefendiler, Arkadaşlar;

İlk önce Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği Başkanı Sayın Kemal Baytaş'a beni bu seminere davet ettiği için teşekkür ederim.

Burada Çin'in gelişmesi ve Çin-Türkiye ilişkilerinin gelişme fırsatları konularında Çin-Türkiye dostluğunu destekleyen arkadaşlarla işbirliği yapmaktan büyük bir mutluluk duymaktayım. Güzel ülkenizi ilk defa ziyaret ediyorum. Türkiye'nin uzun tarihi ve zengin kültürleriyle karşılaşmaktan, Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal gelişmede yakaladığı başarılarla tanışmaktan ve iki ülke halkları arasındaki derin duyguları ve dostluğu duymaktan son derece onurlandım. Bu vesileyle Çin halkının içten selamlarını ve güzel dileklerini Türk halkına iletme istiyorum.

Kısa süre önce Yeni Çin'in kuruluşunun 60. yıldönümünü coşkuyla kutladık. 60 seneden beri, özellikle reform ve dışı açılma uygulamalarının hayata geçirildiği son 30 yılda, Çin'de yaşayan bütün etnik gruplardan halkımız, Çin Komünist Partisinin liderliğinde gönül birliği içinde zorlu bir mücadele vermiş, reform ve dışı açılma sürecini ve modernleşme inşasını kararlılıkla ilerletmiş, dünyanın dikkatini çeken başarılarla imza atmıştır. Çin'in Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GDP'si), devletin yeni kurulduğu döneme göre 77 kat artırmış, kişi başına düşen milli gelir (GDP) ise 100 doların altında iken 3 bin 200 doların üzerine çıkmış, halkın yaşam seviyesi yoksulluktan orta halli refah toplumu aşamasına ulaşmış, kırsal bölgelerdeki yoksul nüfus 250 milyondan 10 milyona düşmüştür.

Altmış seneye geri dönüp bakıldığında elde ettiğimiz önemli deneyimler şunlar: Çin'in gerçeklerinden hareket etmenin ısrar edilmesi, Çin'e özgü sosyalizm yolunun kararlılıkla izlenmesi, ekonominin gayretle geliştirilmesi, halkın yaşamının sürekli iyileştirilmesi ve toplumsal istikrarın korunmasıdır. Ekonomi, bir ülkenin kendi gücüne dayanarak güçlenmesinin temelidir. Gelişme ise tüm sorunların anahtarıdır. Gelişme olmaksızın toplum ilerleyemez. Reform gelişmenin itici gücüdür. İstikrar gelişmenin ön şartıdır. İstikrar olmadan hiçbir şey olamıyor. Halkın yaşamını sürekli iyileştirmeyi reform, gelişme ve istikrar arası ilişkileri düzenlemenin önemli bir kaynaşma noktası olarak kabul ediyoruz. Toplumsal istikrarda reform ve gelişmeyi ilerletiyoruz; reform ve gelişme ile toplumsal istikrarı sağlıyoruz.

Altmış senede elde ettiği büyük başarılarla rağmen Çin hâlâ gelişmekte olan bir ülke. Kişi başına düşen milli gelir (GDP) bakımından dünyanın 104. sırasında bulunuyor. Modernleşmeyi ve tüm halkın ortaklaşa zenginleşmesini gerçekleştirmeliyiz. Önümüzde daha uzun bir yol var. Çin halkı, reform ve dışa açılmayı kararlılıkla ilerletecek, orta halli refah toplumunu kapsamlı bir şekilde inşa edip sosyalist modernleşme sürecini hızlandırmak için mücadele edecek.

Geçen sene ortaya çıkan küresel finans krizi, Çin ekonomisine yeni meydan okuma oluşturdu. Bu dolayı Çin hükümeti, makro ekonomik politikaları zamanında düzeltip, ekonominin istikrarını ve nispeten hızlı gelişmesini kurmayı ekonomik çalışmaların öncelikli görevi olarak kabul etmiş, etkin mali politika ve uygun esnek para politikasını uygulamıştır. Ayrıca iç talebi genişletme, sektörel yapıyı düzenleme, ekonomik büyümeyi hızlandırma ve halkın yaşamını iyileştirme gibi bir dizi önlemler alınmıştır. Bugün söz konusu önlemler olumlu sonuçlar vermeye başladı. Çin'in ekonomisi istikrara kavuşarak iyileşiyor. Ortaya konan yüzde 8'lik ekonomik büyüme hızı hedefi hayata geçirilebilecek. Ama ülkemizin ekonomik gelişmesinin önünde pek çok zorluk ve meydan okuma bulunuyor. Ekonomideki canlanma henüz istikrarlı, sağlam ve dengeli değil. Çin, ekonomik yapıyı düzeltmeyi başlıca görev olarak yürütecek, iç talebi, özellikle tüketimi teşvik etmekle ekonomik büyümeyi hızlandırmaya daha büyük önem verecek. Etkin mali politika ve uygun esnek para politikasını uygulamaya devam edecek, küresel finans kriziyle mücadeleye yönelik plan paketini bir bütün olarak hayata geçirecek, ekonomik toparlanmanın temelini sağlamlaştıracak, halkın yaşamını güvence altına alıp iyileştirecek, yapısal düzenlemeyi ve kendi gücüne dayanarak yaratıcılık yapmayı hızlandıracak, ekonomiye katkı yapabilecek yeni alanları geliştirecek, ekonomik toparlanmayı hızlandıracak, ulusal ekonominin istikrarlı ve nispeten hızlı bir şekilde gelişmesini gerçekleştirmeye çalışacağız.

Arkadaşlar,

Çin, çok milliyetli, çok dinli bir ülkedir. Altmış senedir tüm etnik gruplar uyum içinde yaşayarak ülke ve toplumun gelişmesini ortaklaşa ilerletmiştir. Çin'in gelişmesi bütün etnik gruplara mensup halkın ortak çabalarından ayrılmaz. Bunun yanı sıra, Çin hükümeti, bölgesel etnik özerklik sistemini kararlılıkla izleyip iyileştirmiş, etnik gruplar arasında eşitlik sağlamış, azınlık etnik grupların ve onların toplu halde yaşadıkları bölgenin ekonomik ve kültürel gelişmesini hızlandırmıştır.

Çin'de yaşayan 20 milyonu aşkın Müslüman'ın dini inançlarına, geleneksel kültürlerine ve yaşam alışkanlıklarına kapsamlı şekilde saygı gösterilmiştir. 1955 yılında kurulmuş olan Sincan (Xinjiang) -Uygun Özerk Bölgesi, Çin'in yüzölçümü en büyük olan eyalet düzeyinde idari bölgesi, 47 etnik gruba sahiptir. Yeni Çin'in kurulmasından bu yana geçen 60 senede Çin'in tüm etnik gruplarından halkın büyük yardımı ve desteğiyle, Sincan (Xinjiang)'daki çeşitli etnik gruplara mensup vatandaşlar çetin bir mücadele vererek yaşam seviyesini gözle görülür şekilde yükseltip, ekonomiyi hızla geliştirmiştir. 1949 yılından 2008 yılına kadar Sincan (Xinjiang) bölgesi gayri safi yurt içi hâsıla birkaç yüz milyon Yuan'dan 420.3 milyar Yuan'a çıkmıştır. Kişi başına düşen milli gelir (GDP) üzerinden 19 bin Yuan'a ulaştı. Bununla birlikte, Sincan'da bütün toplumsal davalar sürekli geliştirilmiş, etnik kültürler koruma altına alınmış, etnik gruplar arasında eşitlik ve dayanışma sağlanmış, tüm etnik gruplar dini özgürlük hakkına sahip olmuştur. Bugün Sincan, tarihinde en iyi olan gelişme dönemine girmiştir. Sincan'ın yarınlarının daha güzel olacağına inanıyoruz.

Arkadaşlar,

Çin'in gelişmesi dünyadan ayrılmaz, İslam ülkelerinin desteği ve yardımından da ayrılmaz. Uzun süredir Çin ile İslam ülkeleri, kendi ilgilendiği önemli konularda birbirini destekleyip, kendi ülkelerinin inşasında karşılıklı yardımlaşarak derin dostluğu kurmuştur. Dünya uygarlıkları çeşitlilik özelliği taşıyor. İnsanoğlu uygarlığının hazineleri olan Çin Uygarlığı ve İslam Uygarlığı, insanlık toplumunun ilerlemesi ve gelişmesinde silinmez katkılarda bulunmuştur. Çin, İslam ülkelerinin dini ve kültürel özelliklerine saygı duyup, İslam ülkeleriyle işbirliğini güçlendirip ortak gelişmeyi hızlandırmayı, kalıcı barış ve ortak refaha dayalı uyumlu dünyayı inşa etmeyi arzu ediyor.

Türkiye, önemli İslam ülkelerinden biridir. Antik medeni ülkeler olan Çin ve Türkiye arasındaki dostane temaslar çok eskiye dayanıyor. 1971 yılında iki ülkenin diplomatik ilişkilerini kurmasından itibaren, özellikle son yıllarda üst

düzeyle karşılıklı ziyaretler sürdürülmüş, ekonomik ve ticari işbirliği günden güne genişletilmiş, siyaset, kültür ve teknoloji gibi alanlardaki dostane işbirliği sürekli geliştirilerek büyük mesafe kaydedilmiştir. Türkiye hükümetinin uzun süredir Çin halkının devlet egemenliği ve toprak bütünlüğünü korumasına verdiği anlayış ve destekleri takdirle izliyoruz. Türkiye'nin ilgili taraflarına Çin'in depremle mücadelesi ve Pekin (Beijing) Olimpiyat Oyunları'na yardım sağladığı için teşekkür ediyoruz.

Çin ile Türkiye, ekonomiyi geliştirme ve halkın yaşamını iyileştirme gibi ortak görevleriyle karşı karşıya bulunuyor; dünya barışını koruma, uygarlıklar arası diyalogu ilerletme ve ortak gelişmeyi gerçekleştirme konularında aynı fikirleri paylaşıyor. Bu nedenle, iki ülkenin karşılıklı saygı, eşitlik ve karşılıklı yarar temelindeki ilişkilerinin daha da geliştirilmesi, iki ülke halklarının esas çıkarlarına olduğu gibi, bölgenin, hatta dünyanın barış ve gelişmesine de hizmet edecek.

Halihazırda uluslararası bölgesel gelişmelerde büyük değişim ve düzenleme dönemi yaşanıyor. Küresel finans krizinin meydana çıkması ve yeni uluslararası ekonomi yönetim sisteminin kurulma sürecinin hızlandırılmasıyla Çin ile Türkiye'nin ortak çıkarları giderek artıyor. Türkiye tarafıyla ortak çaba sarf ederek, ikili siyasi ilişkilerinin daha da derinleştirip, iki ülkenin çıkarlarını ilgilendiren en önemli sorunlarda birbirini anlayıp desteklemek istiyoruz. Bununla birlikte, ekonomi, ticaret, kültür ve turizm gibi alanlarda karşılıklı yarar ve ortak kazanç temelinde işbirliğimizi genişletip, ortak refahı gerçekleştirmeyi arzu ediyoruz. Çin hükümeti ve halkı, iki tarafın uzun vadeli karşılıklı temaslarda kurduğu dostluğa büyük değer veriyor. Stratejik seviyede Türkiye ile işbirliğine önem verip güçlendirmeye devam edecek.

Arkadaşlar,

Türk-Çin Dostluk Derneği ve buradaki arkadaşlar, uzun süredir Çin ile Türkiye'nin ve iki ülke halklarının dostluğunu derinleştirmek için büyük çaba sarf etmişlerdir. Bu vesileyle hepinize içten teşekkür ediyorum. Bu sefer Çin halkının Barış ve Silahsızlanma Derneği heyetine başkanlık edip Türkiye'yi ziyarete geldim. Sivil toplum örgütleri arasındaki temas, ülkeler arası ilişkileri geliştirmesinin önemli bir yoludur. Çin halkının Barış ve Silahsızlanma Derneği, ulusal bir sivil barışçı topluluğu olarak, Çin ile Türkiye halklarının dostane temaları ve karşılıklı anlayışını ilerletmek, iki ülkenin uzun vadeli dostluğunun toplumsal temelini sağlamlaştırmak amacıyla çaba sarf edecek. Çin ile Türkiye'nin ve iki ülke halklarının dostane ilişkilerinde daha güzel, daha parlak yarınların olacağına inanıyorum. Teşekkürler.

SUNUCU- Çin Uluslararası Araştırma Enstitüsü Başkanı Ma Zhengang'ı davet ediyorum.

MA ZHENGANG (Çin Uluslararası Araştırma Enstitüsü Başkanı)- Sayın konuklar sizlere katılımınız için ve bu paneli düzenleyenlere teşekkür ediyorum.

Konuşmamda “Çin Dış Politikaları ve Çin ile Türkiye Arasındaki İlişkiler”den söz edeceğim,

Bu yıl, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 60. yıldönümüdür. Bu 60 yıl içerisinde Çin'de çok büyük değişimler yaşandı. Çeşitli alanlarda olağanüstü başarılar kazanıldı ve özellikle dış ilişkiler alanında yaşanan gelişmeler çok dikkat çekicidir. Yeni Çin'in kuruluşunun ilk dönemlerinde Çin ile diplomatik ilişkileri bulunan ülke sayısı 18 idi ve uluslararası toplumda hemen hemen hiçbir haklı konuma sahip değildi. Bugün Çin'in 171 ülke ile diplomatik ilişkisi vardır ve en kapsamlı şekilde uluslararası ilişkilerde yerini almaktadır; dünya barışını korumak, dünya ekonomisinin istikrarına katkıda bulunmak ve küresel sorunları çözmek açısından gittikçe daha önemli roller oynamaktadır. Çin şu anda bütün dünyayla barışçıl işbirliği içindedir ve gelişmekte olan yapıcı bir ülke imajı sergilemektedir.

Çin'in dış ilişkilerindeki başarılarının temelinde, Çin ekonomisinin hızlı gelişiminden kaynaklanan devlet gücünün devamlı olarak artması bulunmaktadır. Ve tabii ki, Çin dış politikaları da her zaman doğru bir yol izlemektedir. Çin dış politikaları hem devamlılığı hem de uluslararası senaryoların değişimine göre evrimleşme niteliğine sahiptir.

Çin 60 yıl içinde her zaman bağımsız, özgürlükçü ve barışçıl dış politikalar izlemiştir. Her zaman barışı ana merkeze koyan Çin dış politikalarının temel noktası ve nihai amacı dünya barışını korumak ve işgallere, savaflara karşı olmaktır. Bağımsızlık ve özgürlük Çin dış politikalarının ayrı bir özelliğidir. Çin herhangi bir ülke veya gruba bağlı olmayıp, kendi ilkelerine ve tutumlarına göre uluslararası konuları değerlendirme, kendi tutum ve hareketine göre karar vermeyi savunmaktadır. 1954 yılında, Çin ve Hindistan, Myanmar ile birlikte karşılıklı egemenliğe ve toprak bütünlüğüne saygı, karşılıklı içişlerine karışmama, karşılıklı saldırmama, eşitlik, karşılıklı çıkar ve barış içinde bir arada yaşama beş ilkesini ortaya koydular. Yarım yüzyıldan beri bu beş ilke Çin'in uluslararası sorunların çözümünde ve diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirme sürecinde en temel göstergeleri olmaktadır.

1978 yılı sonundan itibaren Çin reform ve dışa açılma politikalarını uygulamaya başlamıştır ve böylece yurtiçi işlerin ekseni ekonominin gelişmesine kaydı-

rılarak, modernleşme kalkınması en önemli stratejik amaç haline gelmiştir. Çin'in içinde bulunduğu uluslararası statüko çok büyük değişimler geçirmiştir; kutuplaşma ve ekonomik küreselleşme hızlı bir şekilde yayılarak, barış ve gelişme bu çağın en önemli iki unsuru haline gelmiştir. Söz konusu yeni gelişmelere dayanarak, Çin dış politikalarında da devrim niteliğinde birçok ciddi düzenleme yaşanmıştır. Pek çok yeni politika ve anlayış ortaya çıkmıştır. Çin dünyadaki çeşitliliği vurgulamakta ve çok taraflı olmayı savunmaktadır. Çin ülkeler arası eşitlik ve karşılıklı çıkar temelinde işbirliğine önem vermekte, güney-güney ve güney-kuzey işbirliğinin pekiştirilmesi, yeni güvenlik kavramı, uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesi, dış ülkelerle işbirliğinin kazan-kazan sistemine dayanması, dünyanın bütün medeniyetlerinin birbirlerinin üstünlüğünden yararlanması ve uzun süreli barışın hep birlikte tesisi, barış ve refahın birlikte sağlanması ve uyumlu bir dünyanın kurulması konularında tavsiyelerde bulunmaktadır. Bütün bunlar dünya barışı, gelişmesi ve işbirliğine aktif bir şekilde katkıda bulunmaktadır. Çin dünyadaki büyük ülkeler ile ilişkilerini iyileştirme ve geliştirmektedir. Kendi komşu ülkeleriyle dostça işbirliğini derinleştirip güçlendirerek, bütün gelişmekte olan ülkelerle dayanışma içinde bulunarak, gelişmekte olan ülkelerin haklı çıkarlarını savunmaktadır. Çok taraflı diplomasi açısından Çin aktif rol oynayarak uluslararası sistemin önemli bir katılımcısı, koruyucusu ve yapıcısı olmuştur. Çin, kendi halkının dünya halkları ile karşılıklı güven temelinde dostça temaslarda bulunmasını tavsiye etmektedir. Çin dış politikaları ve pratikleri dünya çapında pek çok övgüyle karşılanmaktadır.

Köklü tarih ve uygarlıktan kaynaklanan Çin dış politikaları, hem belli bir çağ özelliğine sahip olan birkaç neslin değerlendirme ve pratiklerinden faydalanan ve gittikçe tamamlanan bir teori sistemi, hem de uluslararası değişim trendlerine uygun gerekli bir alternatiftir. Genel olarak bakıldığında Çin dış politika anlayışının şu özellikleri bulunmaktadır:

1. Barışçıl kalkınma yolu izleme Çin dış politika anlayışının en temel özelliğidir. Ve aşağıdaki hususları içermektedir:

-Çin'in kalkınmasının nihai amacı Çin'in refahını, kültürünü ve yaşam seviyesini iyileştirme ve yükseltmektir. Gelecek uzun bir dönem içerisinde Çin bütün aklını ve odağını kalkınmaya, Çin halkının hayatını zenginleştirmeye ve çeşitlendirmeye verecektir. Uzun zamandır hegemonyacılığın mağduru olan Çin kesinlikle ona karşı çıkmaktadır. *"Kendi istemediğin bir şeyi başkasına da yapma."* Hegemonyacılığa her zaman karşı çıkan Çin, hiçbir zaman kendi hegemonyasını pekiştirme amacında olmamıştır ve uluslararası alanda liderlik konumu talep etmemektedir.

-Çin kalkınmasını kendi emek gücüne dayandırarak ve akıl rezervlerinden

faidalanarak, dünya ülkeleri ile karşılıklı işbirliğini aktif bir şekilde gerçekleştirerek, kazan kazan ya da çoklu kazan sistemiyle gerçekleştirmeye çalışıyor. Birlikte kalkınmayı ve birlikte refaha ulaşmayı savunan Çin, dışa yayılma ve zora hiçbir zaman başvurmadan kendi kalkınmasının başka ülkenin çıkarlarına zarar vermesine izin vermemektedir.

-Çin'in geleceği dünyanın geleceği ile sıkı bağlantılar içerisindedir. Çin halkının güvenliği ve refahı uzun süreli dünya barışı, güvenliği ve refahı ön şartlarına bağlıdır. Çin'in her zaman barışçıl ve istikrarlı bir uluslararası çevreye ihtiyacı vardır. Uluslararası işlerin aktif işbirliği sağlayıcısı ve yapıcısı olarak Çin, uluslararası düzenin ve sistemin bozulmasını istememektedir. Çin kendisinin eksen olduğu bir uluslararası düzeni kurmak arzusunda değildir. Aktif ve yapıcı çabalarla uluslararası toplum ile beraber dünya halklarının ortak menfaatlerini korumaya ve geliştirmeye hazırdır.

-Çin şu anda geleneksel büyük ülkelerin kalkınması ile tamamen farklı olan bir barışçıl kalkınma yolu izlemektedir. Bu yolun ruhu barışçıl bir uluslararası çevre içinde kendisini geliştirmek ve aynı zamanda da kendi kalkınmasıyla dünya barışına katkıda bulunmaktır.

2. Karşılıklı çıkarlar ve ortak kazanım anlayışı, Çin'in kendine özgü koşullarına göre ortaya çıkardığı bir çıkar ve işbirliği anlayışıdır. Küreselleşme sürecinde dünya ülkeleri arasındaki çıkarların birleşmesi ve birbirlerine bağımlılığı sürekli derinleşmektedir. "Sıfır ve savaş" bu iki anlayış gittikçe pazarını kaybediyor. "İşbirliği ve ortak kazanç" gittikçe kapsamlı bir mutabakat sağlıyor. Karşılıklı çıkar ve ortak kazanç anlayışı içinde, hem çıkar hem dostluk, hem ilkeler hem de özel durumlar mevcuttur. Bu anlayış, "çıkara ortaya çıkınca dostluk unutulur", "her şeyi çıkar için yapmak", "kendi çıkarı için başkasına zarar vermek" anlayışlarının tamamen tersidir. Çin'in dışa açılma ve uluslararası işbirliği sürecinde karşılıklı çıkar ve ortak kazanç ilkesini izlemesi, Çin'in ortaklık ve işbirliği anlayışının, tüm ülke halkının temel çıkarlarına ve uluslararası trendlere uyumlu olduğunu göstermektedir.

Kanıt çok açık: Çin'in kalkınması sadece Çin halkına yarar getirmekle kalmayıp bütün dünyaya pek çok imkân sağlamaktadır. 2008 yılında Çin ekonomisinin dünya ekonomisinin artışına katkıda bulunma payı %20'dir. Ve uluslararası ticaret artışına katkı payı ise % 19'dur. Küresel mali krizin ortaya çıkmasından sonra Çin pek çok gerekli tedbiri alarak, iç pazarını genişleterek ekonomisini istikrarlı ve hızlı bir şekilde ilerleme seviyesini muhafaza etmiştir, bu yılın gayri safi yurtiçi hasılasının artışının % 8 olması bekleniyor. Söz konusu tedbirler bölgesel ve küresel ekonomiyi çok olumlu etkilemektedir. Aynı zamanda Çin, küresel mali krize yönelik uluslararası işbirliğine aktif bir şekilde katılarak, üç kez G-20 zirvesinde sorumlu ülke rolü üstlendiğinden

dolayı uluslararası toplumun ciddi önem ve takdirlerini kazanmıştır.

Çin Asya bölgesi ile işbirliği yapmayı çok önemsemektedir. 1997 yılındaki Asya mali krizdeyken Çin Renminbi'nin değer kaybına izin vermemekle birlikte krizdeki ülkelere elinden gelen yardımı yapmıştır. Bugün Çin yine Asya'daki komşu ülkeleriyle beraber küresel mali krize meydan okumaktadır. Çin birçok Asya ülkesi ve bölgesiyle iki taraflı veya çok taraflı serbest ticaret anlaşmaları ve bazı ülkeler ve bölgelerle toplam hacmi 23 milyar 500 milyon dolar olan 6 adet iki taraflı para değiştirme anlaşması, toplam hacmi 650 milyar 100 milyon Yuan olan iki taraflı ana para ile değiştirme anlaşması imzalamıştır. Ve bölgesel sermaye, yardım sistemi mekanizmasının görevini iyice güçlendirmiştir. 2010 yılında 1.9 milyar nüfusa sahip olacak ve gayri safi yurt içi hasılası miktarı 6 trilyon dolara ulaşacak olan Çin ile Doğu ve Güney Asya Ülkeleri Birliği serbest ticaret bölgesi kurulması tümüyle tamamlanacaktır.

Söz konusu hususlar tamamen Çin'in karşılıklı çıkar ve ortak kazanç anlayışının göstergesidir. Tabi ki bu anlayış sadece ticaret işbirliği ile sınırlı değildir aynı zamanda da salgın hastalıkların kontrolü ve uluslararası doğal afetlere yönelik yardımlara ve benzeri birçok alana da uygulanabilir.

3. Uyumlu bir dünya kurma anlayışı, Çin'in kendine özgü koşullardan çıkardığı bir dünya düzeni bakışını yansıtmaktadır. 2005 yılında Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Sayın HU Jintao, Birleşmiş Milletler'in kuruluşunun 60. yıldönümü için düzenlenen liderler zirvesinde ebedi barış, ortak refah ve uyumlu bir dünya oluşturma tavsiyesinde bulunmuştur. Ve bu tavsiye üç unsuru içermektedir.

a. Barış ve güvenlik: İnsanlık tarihi boyunca bütün ülke halklarının geleceğinin ve çıkarlarının bugünkü gibi, bu kadar sıkı bir şekilde birbirine bağlı olduğu görülmemiştir. Dünya barışı ve güvenliği olmazsa hiçbir ülke kendi güvenliğini ve istikrarını sağlayamaz ve geliştiremez. Dünya savaşı ya da kapsamlı bir çatışma olasılığının gittikçe zayıflamasına rağmen, geleneksel güvenlik sorunları hala devam etmekte ve her geçen gün yeni güvenlik sorunları ortaya çıkmaktadır. Çin karşılıklı güven ve karşılıklı çıkarların eşit olduğu ve işbirliği eksenli yeni güvenlik anlayışını savunmaktadır. Soğuk savaş düşüncelerinden vazgeçilerek uluslararası toplumun işbirliği aracılığı ile ortak güvenliğinin sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Şiddete başvurma veya şiddetle tehdit etme yerine, barışçı yöntemlerle uluslararası çatışmaların ve ülkeler arası anlaşmazlıkların çözülmesini savunmaktadır.

b. İşbirliği ve gelişme: İnsan hayatı ve geleceğiyle ilişkili olan gelişme bütün ülkelerin ortak isteğidir. Bütün ülkelerin gelişmeleri birbirlerine bağlıdır. Gelişmekte olan ülkeler ilerleyemezse dünyanın dengeli, kapsamlı,

sürdürülebilir kalkınma gerçekleştirilmesi beklenemez. Gelişmiş olan ülkeler, Birleşmiş Milletlerin “yüzyıl gelişme hedefi”nin gerçekleştirilmesi ve gelişmekte olan ülkelere, özellikle en yoksul ülkelere yardım edilmesinin sağlanması bakımından büyük bir sorumluluk üstlenmektedir. İşbirliği bütün küresel sorunların çözümü açısından en yararlı yoldur. İşbirliği eşit olmalıdır, bütün ülkelerin egemenlik haklarına saygı göstermelidir ve küresel yönetim gerekçesi ile içişlerine karışma politikasının terk edilmesi gerekmektedir. İşbirliği kapsamlı olmalıdır, çeşitli güçlerin katılımını çekerek kendi avantaj ve özelliklerini katmalıdır. İşbirliği çeşitli olmalıdır, siyasi, ekonomik, teknik, kültürel tüm alanlarda gerçek sonuçlara dayalı olarak yapılmalıdır. İşbirliği karşılıklı çıkarlara dayanmalıdır. Tüm tarafların çıkarları ve isteklerine saygı gösterilerek dostça işbirliği içinde ortak kazanım gerçekleştirilmelidir.

c. Saygı ve cömertlik: Bu dünyanın temel özelliği olarak medeniyetlerin çeşitliliği, insan toplumunun gelişmesi sürecinde nesnel bir gerçekliktir. Bütün medeniyetler farklı geçmişleri, değer yargıları ve gelişme derecelerine rağmen saygı ve konum açısından eşittir. Bütün medeniyetler birbirlerinden karşılıklı faydalanmalı, farklılıkları bir kenara bırakıp ortak noktalarda buluşarak rekabet içinde birlikte gelişmelidir. Çin’e göre dünyada her ülke ve bölgeye uyacak tek bir gelişme yolu ve modeli yoktur. Bütün ülkelerin kendi özgül koşullarına ve çağın gereklerine uygun gelişme yolunu ve modelini seçmesi, ülkelerin gelişmesinin gerçekleşmesi açısından çok önemlidir. Çin her zaman farklı ülkelerin kendi gelişme yolunu seçme hakkını savunmuş, başkalarının içişlerine karışma ve kendi iradesini zorla kabul ettirmeye yönelik tutuma kesinlikle karşı olmuştur.

Uluslararası statükonun değişimi, uyumlu bir dünyanın kurulmasının yalnızca Çin’in propagandası ya da bir ütopya olmadığını ve bütün dünya halklarının ortak çıkarlarına uygun olan uluslararası sistemin temel kavramı olduğunu göstermektedir. Çin için uyumlu bir dünya kurma ideali düşünce ile sınırlı değil, aynı zamanda da bu düşüncenin gerçekleşmesini pratik faaliyetlerle de desteklemektedir.

Türkiye Çin’in çok iyi dostudur. Çin ile Türkiye arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasından beri iki ülke siyasi, ekonomik, kültürel ve askeri alanlardaki dostça işbirliği ilişkilerini devamlı ve istikrarlı bir şekilde ilerletmektedir. 2008 yılında Çin ile Türkiye ikili ticaret hacmi 12 milyar 568 milyon dolara ulaşmıştır. İki ülke arasındaki ekonomik ve teknolojik işbirliği de çok geniş ve aydınlık bir geleceğe sahip olmaktadır.

Çin, Türkiye’nin uluslararası ve bölgesel konularda daha önemli bir rol oynamasına da büyük destek vermektedir. İki ülke “uç akım gücü darbe vurma”, sürdürülebilir kalkınma ve küresel meydan okumalarla birlikte

karşılaşmakta ve bu konularda sürekli birbirlerine destek olmakta ve yardımlaşmaktadırlar. İki ülke kendi ana menfaatlerine dair önemli konularda her zaman birbirlerine anlayış göstermekte ve ortaklıklarını daha aktif bir yöne ilerletmektedirler. Çin ve Türkiye aynı zamanda G-20'nin üyesidir. Ve bu platform temelinde ikili işbirliği ilişkilerini sıkılaştırarak, bu mali krizin atlatılması ve uluslararası finansal sistemde yapılması gereken reformunun gerçekleştirilmesi açısından da daha çok katkılarda bulunabilirler.

Türk-Çin Dostluk Derneği uzun yıllardır ikili ilişkileri geliştirmek için çok önemli çalışmalar yapmaktadır. Bu vesile ile uzun süredir Çin ile Türkiye arasındaki dostluğun gelişmesi ve güçlenmesi için çalışan herkese en derin teşekkürlerimi ve saygılarımı sunmak istiyorum.

SUNUCU- Ma Zhengang'a teşekkür ediyoruz.

Dışişleri Bakanlığı Genel ve İkili Ekonomik İlişkiler Dairesi Başkanı Sayın Tolga Bermek'i davet ediyoruz.

TOLGA BERMEK (Dışişleri Bakanlığı Genel ve İkili Ekonomik İlişkiler Dairesi Başkanı)- Saygıdeğer konuklar, değerli katılımcılar, Başkent Üniversitesi'nin değerli mensupları; köklü medeniyetlerin mirasçısı Türkiye ile Çin arasında ekonomik ilişkilerin tartışıldığı böyle bir etkinliğe katılmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Bu vesileyle, sempozyumun düzenlenmesinde emeği geçenlere teşekkür ediyorum, Çin'den gelen değerli misafirlerimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli katılımcılar,

Sahip olduğu köklü tarihi, zengin kültürel mirası, engin coğrafyası ve büyük ekonomik gücüyle Çin Halk Cumhuriyeti, Türkiye'nin önem atfettiği bir ülkedir. Ülkelerimiz arasındaki coğrafi mesafe uzak olsa da, ilişkilerimizdeki yakınlık, halklarımız arasındaki dostluk hiçbir zaman eksilmemiştir. İkili ilişkilerimizde her zaman eşitlik, bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve egemenliği karşılıklı saygı, içişlerine karışmama ve ortak yarar ilkeleri gözetilmiştir.

Ülkelerimiz arasındaki dostluk ve işbirliğinin daha da geliştirilmesi, bölgesel ve küresel barışa kuşkusuz katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin 2009-2010 dönemi için Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilmesinde Çin Halk Cumhuriyeti ilk destek veren ülkelerden biri olmuştur. Bu aktif desteğe müteşekkirimiz.

Güvenlik Konseyi gündemindeki sorunlara ilişkin temel yaklaşımlarımızın örtüşmesi, aramızda çok sayıda potansiyel işbirliği alanı olduğunu

göstermektedir. Bu çerçevede, işbirliğimizin aynı istek ve kararlılıkla devam etmesini arzu ediyoruz.

Saygıdeğer konuklar,

Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında çok iyi düzeyde olan siyasi ilişkiler tablosunun başta ticari ve ekonomik işbirliğimiz olmak üzere diğer alanlara da yansımaları sağlamalıdır. Zira bugün Ortadoğu'daki en büyük ticari ortağımız olan Çin'le olan ekonomik ilişkilerimiz gerçek potansiyelin bir hayli altındadır. Bugün dünyanın dördüncü büyük ekonomisi olan Çin'in büyük nüfusu, doğal kaynakları, bilim ve teknolojiye araştırma ve geliştirmeye kadar birçok alanda yaptığı yatırımlar sayesinde ekonomik büyüklük bakımından daha üst sıralara, dünyada ilk sıralara çıkması beklenmektedir. Çin'in küresel krize rağmen yıllık büyüme oranını yüzde 9 seviyelerinde koruması ve ihracat potansiyelini muhafaza etmesi ilgiyle takip edilmektedir. Türkiye de bölgesindeki en büyük ekonomi olarak, yıllık 750 milyar dolara ulaşan milli geliri, 330 milyar doların üzerinde dış ticaret hacmi, yıllık 24 milyar dolar tutarında proje üstlenilen yurtdışı müteahhitlik hizmetleri ve 22 milyar dolarlık turizm geliriyle Avrupa'nın 6'ncı, dünyanın ise 15'nci büyük ekonomisi durumundadır. Bölgesel lojistik üs olma yönünde mükemmel bir konuma sahip olan Türkiye, üç saatlik uçuşla 52 ülkeye erişim sağlayabilecek ender ülkelerden biri konumundadır. Dolayısıyla ülkemizin piyasası, Türkiye nüfusunun da ötesinde, çok daha geniş bir coğrafyaya hitap etmektedir. Halen üyelik müzakereleri sürdürdüğümüz AB ile aramızda 15 yıldır gümrük birliği içinde bulunmamız da ekonomimizin temel dinamiklerinden birini oluşturmaktadır. Dünyanın en büyük inşaat şirketleri listesinde Türkiye ve Çin, sahip oldukları firma sayısı bakımından ilk iki sırayı paylaşmaktadır.

Değerli misafirler,

Her iki ülkenin yukarıda özetlemeye çalıştığım özelliklerini göz önünde bulundurduğumuzda, ticari ve ekonomik ilişkilerimizin arzu edilen düzeyin uzağında olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Küresel krizin etkilerine rağmen, Çin ile aramızda ticaret hacmi, bizdeki rakamlara göre 2008 yılında 17 milyar doları bulmuştur. Bunun büyük bir kısmını, 15.6 milyar dolarını Çin'in ülkemize yaptığı ihracat oluşturmaktadır. Ticaretimizdeki bu dengesizliğin özellikle Çin'in ülkemizde gerçekleştireceği doğrudan yatırımlarla bir ölçüde giderilebileceği düşüncesindeyiz. İkili ekonomik ve ticari ilişkilerimizin sürdürülebilir bir zemine kaydırılabilmesi için, ekonomik ilişkilerimizin ve ticaretimize konu olan malların çeşitlendirilmesi, karşılıklı yatırım ve finans bağlarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Esasen karşılıklı yatırımlarımızın cüzi düzeylerde olması, işadamlarımızın ve yatırımcılarımızın birbirlerini yetirince tanımadığını göstermektedir.

Türkiye'nin Çin'deki yatırımları 100 milyon dolar seviyesindeyken, Çin firmalarının Türkiye'de sadece 60 milyon dolar civarında doğrudan yatırımı bulunmaktadır. Çin'in dünyanın diğer bölgelerindeki yatırımlarıyla kıyaslandığında, bu rakam kuşkusuz son derecede cüzi miktardır. Oysa son dönemde gerçekleştirilen köklü yasal düzenlemeler ve kapsamlı reformlar sayesinde Türkiye, yabancı yatırımlar için oldukça elverişli bir iş ortamı sunmaktadır. Küresel kriz nedeniyle doğrudan yabancı yatırım hareketlerinde dünya genelinde büyük bir düşüş yaşanırken, Türkiye'nin 2008 yılında 18.8 milyar dolarlık doğrudan yabancı yatırım cezp edebilmeyi başarabilmesi, Türkiye'ye duyulan güvenin göstergesidir. Bu itibarla, Çinli şirket ve işadamlarını sürekli büyüyen ve yatırımcılara büyük fırsatlar sağlayan, coğrafi bakımdan eşsiz avantajlar sunan Türkiye pazarında daha fazla görmeyi arzu ediyoruz.

Değerli katılımcılar, saygıdeğer konuklar,

Ekonomik ve ticari ilişkilerimizin geliştirilmesinde yaptığı olumlu etkinin yanı sıra, iki ülke halklarının birbirlerini daha yakından tanıyabilmelerine imkân sağlayan turizm ilişkilerimizin geliştirilmesi de büyük önem taşımaktadır. Geçen yıl ülkemize 26 milyon civarında turist gelirken, Çin'den gelen turistlerin sayısı yaklaşık 60 binde kalmıştır. Çinli turistlerin bir ülkeye sadece deniz ve güneş için gelmediklerini, kültür turizmine ve medeniyet turizmine büyük önem atfettiklerini biliyoruz. Türkiye de son yıllarda kültür turizmi alanında önemli mesafeler kat etmiştir. Türk ve Çin halkları arasındaki temaslarda turizm payının artması, iki ülke arasındaki ilişkilere çok büyük katkı sağlayacaktır. Bu itibarla, Çin makamlarının doğrudan uçak seferlerinin artırılması ve Çinli turistlerin Türkiye'ye yönlendirilmesi noktasında etkin olacağını beklemekteyiz.

Değerli katılımcılar,

Sözlerime son verirken, iki ülke arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin önümüzdeki dönemde daha güçlü olmasını ve dengeli şekilde gelişmesini temenni ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

SUNUCU- Kürsüye Çin Halk Cumhuriyeti Eski Türkiye Büyükelçisi Yao Kuangyi'yi davet ediyoruz.

YAO KUANGYÍ (Çin Halk Cumhuriyeti Eski Türkiye Büyükelçisi)- Sayın Başkan, Bayanlar, Baylar, Arkadaşlar,

Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk Derneği tarafından düzenlenen "*Çin'in Gelişmesi ve Çin-Türkiye Arasında İktisadi Alanda İşbirliği ve Fırsatlar*" adlı sempozyuma katılmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Uzun zamandan

beri Çin-Türk dostluğunda emeği geçen eski ve yeni arkadaşlarla bir araya gelerek Çin-Türk ilişkilerinin geçmişi ve geleceğini birlikte değerlendirebiliriz ve bu vesileyle iki ülkenin her alandaki işbirliğinin genişletilmesi ve derinleştirilmesi için yeni yollar da açabiliriz.

Sayın Başkanın ve Türk-Çin Dostluk Derneği'nin sempozyuma harcadıkları çabalar ve yaptıkları eksiksiz düzenlemelerden dolayı herkese içtenlikle saygılarımı ve teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bu sempozyum sayesinde halklar arasındaki temasların yoğunlaşacağına, halkların birbirini daha iyi tanıyacağına ve Çin-Türk dostluk ilişkilerinin de gelişeceğine inanıyorum. Türkiye'de yıllardır yaşayan bir Çinli diplomat olarak, güzel ülkenize ve sıcakkanlı insanınıza karşı derin ve çok derin hislerim, duygularım da vardır. Sadece Türkiye'de bulunduğum sürede değil, burada görevi tamamlayıp Çin'e döndükten sonra bile Türkiye'nin ve Çin-Türk ilişkilerinin gelişmesini hep yakından takip ediyorum. Söyleyebilirim ki, burası benim ikinci memleketimdir. Bu sefer Kemal Ağabeyin daveti üzerine tekrar Türkiye'ye döndüm. Gerçekten çok heyecanlıydım. Sevinçle gördüm ki, çalışkan, cesur ve akıllı Türk halkı, ekonominin kalkınması, toplumun gelişmesi ve yeniden canlanması yolunda büyük adımlar atarak önemli başarılar elde etmiş. Çin ve Türkiye'nin her alandaki pratik işbirliğinde ciddi ilerleme sağlanmış. Çin-Türk dostluğu, halkların gönüllerinde kökleşmiş ve iki ülkenin ilişkileriyle sıkışmış. Bu gelişmelerden çok etkilendim, kendimi enerji dolu hissediyorum ve Çin-Türk dostluğunun daha derinleşmesi için gayret sarf etmeyi ümit ediyorum. Bilindiği gibi, Çin ve Türkiye, iki halkın arasında dostluk çok eskiye dayanır. Ta bir- iki bin yıl önce, dünyaca ünlü eski İpek Yolu ülkemizi birbirine sıkı bir şekilde bağlamıştı. Atalarımız bu yol ile kapsamlı temasları yürütmüştü, hem ticari alanda hem kültürel alanda değişim yapmıştı, insanoğlu uygarlığının ilerlemesine büyük katkıda bulunmuştu. Bu da iki ülke ve halkların dostluğunun gelişmesine önemli temel hazırlanmıştı.

Diplomatik ilişkilerin kurulmasından bu yana geçen 38 senelik süre içinde liderlerimiz hep stratejik ve uzun vadeli bakımdan ilişkileri değerlendiriyor. Her iki tarafın ortak çıkarları sayesinde karşılıklı yarara dayanan işbirliği sürekli geliyor, işbirliğinin kapsadığı alan genişletiliyor ve içeriği de zenginleşiyor. Siyasi açıdan, üst düzeydeki karşılıklı ziyaretler yoğun bir şekilde gerçekleşiyor, özellikle Haziran ayının sonunda Sayın Cumhurbaşkanı Gül'ün Çin ziyareti iki ülkenin ilişkilerine güçlü bir ivme kazanmıştır. Ekonomik ve ticari işbirliği seviyesi durmaksızın yükseliyor; ticaret, ulaşım, elektronik, telekomünikasyon gibi alanlardaki işbirliğinde büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Ankara-İstanbul hızlı tren projesi, yeni dönemdeki işbirliğinin kilometre taşı haline gelmiştir. Kültür, eğitim vesaire alanındaki temaslar da yoğunlaşıyor. Halklar arasındaki dostluk köprüleri oluşmuştur.

Bayanlar, Baylar, Arkadaşlar,

Çin-Türk ilişkilerinin tarihine bakarsak, bu dostluğun temelini ne kadar sağlam olduğunu fark edebiliriz. Geleceğe bakarsak, yeni dönemde her alandaki işbirliğinin devamlı geliştirilmesi ve derinleştirilmesi, dostluğun nesilden nesile aktarılmasının halkların ortak iradesi ve tarihi eğilimi olduğunu hissedebiliriz.

Birincisi, bu eğilim iki ülkenin benzer kültüründen kaynaklanıyor. Gerek Çin, gerekse Türkiye, binlerce yıllık tarihe sahiptir; kültürlerinde pek çok benzer özellikleri vardır. Çin Uygarlığında eskiden zaten “en değerli olan barış”, “farklılıklardan uyum arama” gibi teorisi (ideolojisi) vardır. Çeşitli medeniyetlerin karışıklı hoşgörüyü göstermesi ve birlikte gelişmesi ileri sürüldü. Bugünkü Çin hükümeti ise, kalıcı barış ve ortak refah olan uyumlu bir dünya hedefine ulaşmak için, gayret sarf ediyor. Hükümetimizin ortaya koyduğu barış, kalkınma, işbirliği, kazan-kazan ve hoşgörü düşünceleri, zaten Çin’in geleneksel kültüründen kaynaklanıyor.

Türkiye, önemli bir Müslüman ülkedir. İslam Uygarlığı barışa da büyük değer veriyor. Osmanlı İmparatorluğu çeşitli dinlere karşı hoşgörü politikasını uyguladığından dolayı, göçmenler Türkiye’de yaşamayı tercih etmişti. Çeşitli milletler, dinler ve kültürler çok iyi entegre olup parlak bir medeniyet yaratmıştı. Türkiye’nin iki kıtayı bağlayan özel konumu, kendisinin Batı ve Doğu kültürlerinin birleştiği nokta olmasına neden olmuştu. Bundan sonra da Türkiye, yine çeşitli medeniyetlerin entegrasyon sürecinde önemli bir rol oynayacaktır. Fazla konuşmak gerekmiyor. Kültürel açıdan iki ülke zaten farklılıklardan uyumu, değişimlerden gelişmeyi ve işbirliğinden kazan-kazan aramaktadır. Gelişme yolları farklı olmasına rağmen, sahip olduğu aynı düşüncelerden dolayı iki ülke, mutlaka tüm gelişmekte olan ülkelerin güzel geleceği için yola çıkacaktır.

İkincisi, bu eğilim, önümüzdeki ortak gelişme görevlerinden kaynaklanıyor. Kısa zaman önce yeni Çin’in kuruluşunun 60. yıldönümü için görkemli kutlama töreni düzenlenmişti. Bu 60 yıllık sürecinde, özellikle reform ve dışa açılma politikası uygulamalarıyla, Çin’de çok ciddi değişiklik yaşanmıştır. Ancak büyük bir ülke, fazla nüfusa sahip olmamız ve ekonomimizin altyapısının zayıf olması nedeniyle modernleşirmeyi gerçekleştirmek için uzun mesafe kaydetmemiz gerektiğinin tam bilincindeyiz.

Çin, dünyanın üçüncü büyük ekonomisi olmasına rağmen, kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hâsılası ise dünyanın ilk 100’ü içinde bile değildir. Şu anda, Çin’de yoksul insan sayısı 40 milyon civarında, kentler ve köylerde asgari ücretle geçinen 68 milyon insan var, her sene 24 milyon yeni işgücü artıyor ve 80 milyondan fazla özürü insan var. Bu kadar çok insanlara istihdam

yaratmak ve yaşam ayarlamak gerçekten çetin bir görevdir. Gelişme sürecinde karşılaştığımız sorunlar çok büyük ve karmaşıktır, bunlar bütün dünyada bile eşine az rastlanır. Çin için başlıca görev istikrar, büyüme ve halkın yaşama seviyesini korunmasıdır. Türkiye canlılıkla dolu bir ülkedir. Türkiye, tıpkı Çin'de olduğu gibi, ekonomide küreselleşme ve küresel mali krize karşı bugünkü durumu değerlendirerek, ülkenin ekonomisini yeniden yapılanmasını tamamlama, ekonomik büyümesini sağlama ve halkın yaşam seviyesini yükseltme gibi görevleri üstlenmektedir. İşte bu ortak hedefler, iki ülkenin her alandaki işbirliğinin gelişmesinde iyi fırsatlar ve geniş alanlar yaratacaktır.

Üçüncüsü, bu eğilim önümüzdeki ortak meydan okumalardan kaynaklanıyor. Günümüzde dünya, büyük bir gelişme, değişme ve yeniden yapılanma döneminden geçiyor; kutuplaşma ve ekonomik küreselleşme gitgide derinleşiyor. Küresel mali kriz, şimdi uluslararası finans sistemi ve ekonomik yönetim yapılarını ciddi bir şekilde sarsmıştır. Küresel ekonomik iyileşme yavaş ve dolambaçlı olacaktır. Aynı zamanda geleneksel tehditler ve geleneksel olmayan tehditler birbirine karışıyor. İklim değişikliği, gıda, enerji güvenliği, bulaşıcı hastalıklar gibi küresel sorunlar daha belirgin hale geldi. İşte bütün zorlukların üstesinden gelmek ve ortak sorunlara karşı el ele mücadele etmek, çağımızın gereğidir.

Çin ve Türkiye, hem önemli gelişmekte olan ülkeler, hem G-20 üyesidir. Küresel mali kriz, iklim değişikliği, Dünya Ticaret Örgütü'nün Doha görüşmeleri gibi önemli uluslararası konulara karşı aynı veya benzer çıkarlara sahiptir. İki ülke, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ve G-20 gibi çok taraflı kuruluşlarda birbirine destek veriyor, koordinasyon yapıyor. Bu da iki tarafın uluslararası etkinliğinin artırmasına neden oldu. Karışık zorluklar ve kapsamlı ortak çıkarlarımıza karşı Çin ve Türk ilişkilerini geliştirmemek ve tarihi fırsatı yakalamamak için hiçbir sebep yoktur.

Bayanlar, Baylar, Arkadaşlar,

Çin ve Türkiye'nin her alandaki dostane işbirliğinin derinleşmesi, hakikaten halklarına gerçek yararlar getirebilir, ortak menfaatlerine uygundur; bölge, hatta dünyanın barışı ve kalkınmasına uygundur, aynı zamanda halkların ortak iradesi ve tarihi eğilimidir. Bu ilişkilerin geleceğine karşı güvenimiz tamdır.

İki seneden kısa bir süre içinde Çin ve Türkiye resmi diplomatik ilişkilerinin kurulmasının 40. yıldönümü olacaktır. Tarihi eğilime uyalım, zaman kaybetmeden Çin- Türk ilişkilerinin gelişmesi için tüm gücümüzle çalışarak 40. yıldönümüne birlikte büyük bir hediye sunalım. Şuna inanıyorum ki, bazı

kötü niyetli insanlar mutlaka barış, işbirliği ve gelişme akımlarından temizlenecek, Çin-Türk ilişkileri de bütün zorlukların üstesinden gelerek daha üst düzeye çıkacaktır.

Hepinize teşekkür ediyorum.

SUNUCU- Yao Kuangyi'ye teşekkür ediyoruz. TÜRSAB 19. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi Alper Maçkan'ı davet ediyoruz.

ALPER MAÇKAN (TÜRSAB 19. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi)- Sayın Büyükelçi, Çinli dostlarımız, Sayın Rektör Vekilim, değerli katılımcılar, bayanlar, baylar ve değerli öğrenciler. Hepsinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında bu sempozyuma 19. Genel Kurulu'muzun bitiminden sonra Genel Başkanımız Sayın Başaran Ulusoy katılacaktı. Ama yoğunlaşan işler ve görüşmeler nedeniyle ben, size TÜRSAB'ın mesajını ileticeğim. Bu arada TÜRSAB'ın katılmasının benim için ayrı bir önemi var. Çünkü ben geçtiğimiz ay Guanzo'daydım, Hong Kong'daydım ve Çinli dostlarımızın konukseverliğine, kültür ve turizm festivalinde ne kadar başarılı bir organizasyon yaptıklarına tanık oldum ve onları tekrar karşımda görmekten de son derece mutluyum.

Öncelikle son derece büyük önem verdiğimiz, mesafeler uzak olsa da aslında gönüller yakın, kendimize hep yakın hissettiğim Çinli dostlarımızla ve Çin Halk Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin ele alınacağı bu sempozyuma katılmaktan, Çinli dostlarımızla bir araya gelmekten büyük memnuniyet duyduğumu, mutlu olduğumu belirtirken, hem Başkanım adına, hem de Yönetim Kurulumuz adına sevgi ve saygılarımızı iletiyoruz.

Dünyada 1.33 milyar civarındaki nüfusu, her yıl yüzde 8-10'lara varan istikrarlı ekonomik büyümesiyle 21. Yüzyılın en önemli güçlerinden biri olarak kabul ettiğimiz Çin ile süregelen ticari ilişkilere, kendi çalışma alanımız olan turizm sektörüne yönelik bazı bilgiler vererek değinmek istiyorum.

Karşılıklı turizm ilişkilerine geçmeden önce Türkiye turizminin bulunduğu noktadan birkaç cümleyle bahsetmekte yarar görüyorum:

Türkiye, 2008 yılında en fazla turist çeken ülkeler sıralamasında, hepinizin basından ve televizyonlardan da izlediği gibi, 26.3 milyon ziyaretçi sayısı ile 8. sıraya yükselmiş bulunuyor. Küresel kriz nedeniyle tüm dünyada turizm sektöründe bir düşüş yaşanırken, Türkiye bu yılın son 10 aylık dönemini, yani ekim sonlarında yapılan istatistiklere göre yüzde 2 civarında bir oranla artış yakalayan nadir ülkelerden biri oldu. Bu da Türkiye için turizm alanında çok önemli bir başarıdır.

Önümüzdeki birkaç yıl içinde Türkiye'nin dünya ziyaretçi sayısı sıralamasında, 5. sıralara kadar yükselmesini bekliyoruz.

Türkiye'de bugün 5 bin 234'ü "*incoming*", yani yurtdışından gelen turistlere organizasyon yapan ve "*outgoing*" yani yurt dışına tur düzenleme yetkisine sahip 5 bin 738 seyahat acentesi bulunuyor. Bu, güzel Türkiye'nin her bir yerine hizmet veren, turizmi götüren, canlılığı yaşayan 5 bin 738 sayısıyla dev bir ordu.

Yine Türkiye'de bugün 932 bin yatak kapasitesine sahip oldukça modern ve nitelikli konaklama işletmelerimiz var. Bu nitelikteki yatak kapasitemizi düşünürsek ve Akdeniz şeridinde 800 kilometrelik bir alanı düşünürsek, 1 milyona yaklaşan yatak kapasitesiyle Türkiye, oldukça modern ve nitelikli konaklama işletmeleriyle dünya sıralamasında çok önemli ülkelerden biridir.

Türkiye, 50 milyon yolcu kapasitesine sahip 48 adet havaalanına sahip ve milli havayolumuz Türk Hava Yolları'nın geçtiğimiz son aylar da dâhil edilmek üzere, tam 128 yolcu uçağı ile Avrupa'nın en geç filolarından birine sahiptir. Ben, son alınan uçaklarla Hong Kong, Guanzo seferini o muhteşem uçaklarla yapmışım. Yani, uzun menzilli uçaklarımızla da artık sorunsuz bir şekilde her yere ulaşabiliyoruz.

Turizm, Türkiye'nin ödemeler dengesine 2007 yılı itibariyle 18,5 milyar dolar katkıda bulunmuş ve 2008 yılında Türkiye'nin dış ticaret açığını yüzde 31.3 oranında kapatmıştır. Onun için de gerçekten turizmin ne kadar önemli bir sektör olduğunu da burada rakamlarla vurgulamış bulunuyorum.

Değerli katılımcılar,

Türkiye turizmi gibi dünya turizmi de büyümeye devam ediyor. Turizmin özellikle ekonomik, sosyal ve istihdam yaratan etkisinden yararlanmak amacıyla dünyada turizm sektörüne verilen önem artıyor. Yeni yeni destinasyonlar ortaya çıkıyor ve rekabet kızışıyor. Turizm seyahat acenteciliği mesleğinin, alt sektörde 48 ayrı sektörü beslediğini düşünürsek, turizm seyahat acenteciliği mesleğinin ne kadar önemli olduğunu burada ayrıca belirtmek istiyorum.

Bu nedenle, biz turizmciler, komşu ve yakın destinasyonlar yanında uzak destinasyonlardan gelen yabancı ziyaretçilerimizi de gerçekten çok önemsiyoruz. Bu misafirlerimizin ve konukseverliğimizin turizm çeşitliliğimize önemli değerler kattığına da çok inanıyoruz.

2002 yılında Çin hükümeti tarafından Türkiye'nin gidilebilir destinasyon olarak kabulünden sonra, Türkiye-Çin turizm ilişkilerinde olumlu bir artış

yaşanmaya başlandı. 2001 yılında 25 bin civarında Çin vatandaşını ağırlıyorken, 2008 yılında bu rakam 62 binlere ulaştı. Demek ki bu yılın ilk dokuz aylık döneminde yüzde 12.50 oranında bir artış söz konusu.

Türkiye'den Çin Halk Cumhuriyeti'ne giden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı sayısında da bir artış dikkat çekiyor. Dünya Turizm Örgütü'nden alınan bilgiye göre, 2000 yılında Çin'e giden Türk vatandaşlarının sayısı 20 civarında iken, 2007 yılında bu rakam 74 binlere ulaşmış bulunuyor. Ancak, bizce hâlâ iki ülkenin turizm ilişkilerinin bizleri tatmin edecek düzeyde olmadığını da Çinli dostlarımıza özellikle vurgulamak istiyorum.Çünkü Çin çok büyük bir turizm ülkesi.

Dünya Turizm Örgütü'nün verilerine göre 2006 yılında 25 milyondan fazla Çin vatandaşı seyahat etmiş. Dünya Turizm Örgütü'nün öngörülerine göre 2020 yılında Çin, 100 milyon turisti dışarıya yollayacak. Türkiye de bu pastadan pay almalı diye düşünüyorum. Gene Dünya Turizm Örgütü'nün öngörülerine göre Çin turizm endüstrisi, önümüzdeki yıllar içinde patlama yaşayacak ve 2020 yılına kadar Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve İspanya ile yarışır hale gelerek 130 milyon turisti ağırlayarak dünyanın en büyük turizm destinasyonu olacak. Böyle dev rakamlardan konuşulurken, ülkemizde 60 bin Çin vatandaşı ağırlıyor olmak ya da 75 bin vatandaşımızı Çin'e gönderiyor olmak çok da tatmin edici seviyeler olmadığını görüyoruz.

TÜRSAB olarak, Çin'den Türkiye'ye gelen turist sayısının 500 bine rahatlıkla ulaşabileceğini düşünüyoruz ve her iki ülke birbirlerine olağanüstü cazibeler sunuyor. Gidenler, seyahat edenler, Çin'i gezenler bilir, ben de gerçekten birbirimize çok yakın olduğumuzu orada gezerken kanıtladık.

Bin yılların uygarlık mirası, kültür birikimi, olağanüstü doğası ve çağımızın en hızlı büyüyen ekonomisiyle Çin, Türk turistleri için keşfedilmesi gereken başlı başına bir dünya. Öte yandan Türkiye ise, sahip olduğu uygarlıklar mirası, kültür zenginlikleri, doğal cazibeleri, gelenekselle modernin sentezini veren bir ülke olarak her Çinli turisti cezbedecek sonsuz özelliklere sahiptir.

Ancak, bazı sorunları da burada ifade etmekte yarar görüyoruz. Bunlardan en önemlisi uçuş sayılarının azlığı. Üyelerimizin her iki ülke arasındaki turizmin geliştirilmesi yolunda gördükleri en büyük engel budur. TÜRSAB'da kendi aramızda "outgoing" departmanı ya da komitesiyle yaptığımız toplantılarda, Çin'e ne kadar daha fazla turist gider, Uzakdoğu'ya ne kadar daha fazla turist gider dediğimizde, aynı sorun bu işi çözümsüz bıraktırıyor. Yani, iki ülke arasında uçak sayılarının artırılması lazım. En büyük engeli de TÜRSAB olarak böyle görüyoruz. Onun için de daha ileriki yıllarda inanıyorum

ki turizm ilişkilerimiz, bu sorun çözüldüğünde daha da çok artacaktır. Değişik noktalardan uçuş kapasitesinin artırılması durumunda turizm ilişkilerimizin çok daha ileri seviyelere taşınması mümkün olacaktır.

Bu arada bizler de Çinli turistlerin gittikleri ülkelerde aradıkları bazı özelliklerin bulunduğunu ya da bulmak isteyip de hemen oracıkta bulamadıklarını da biliyoruz. Ama profesyonel rehber arkadaşlarımız da hiç kuşkusuz buna katkıda bulunuyorlar.

Çinli konuklarımız, örneğin gezdikleri yerlerde tüm Türk mutfağı veya enternasyonal mutfakların yanında Çin mutfağının da olmasını istiyorlar; Çin mutfağını da aradıklarını biliyoruz. Ama Türkiye'de yaşayanların bildiği gibi, özellikle büyük kentlerde, Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya'da artık fazla miktarda Çin mutfaklarını, Çin restoranlarını görebiliyoruz. Türkiye'de bu konuda cazip imkanlar var. Gitgide de geliyor. Ancak, Çin büyük bir ülke, Türkiye'nin Çin vatandaşları tarafından yeterince tanınmadığını düşünüyoruz. Bu nedenle workshop, info gezileri, tanıtım günleri gibi karşılıklı gerçekleştirilecek çeşitli etkinliklerle turizm ilişkilerimizin çok daha ileri boyutlara taşınabileceğini umuyoruz.

Demin sözünü etmiştim, Guanzo'daydık diye. Guanzo kültür ve turizm festivali, İstanbul'un kardeş şehri, onu da buradan belirtmiş olayım. Guanzo'nun eyalet valisi tarafından davet edildik ve oraya ben de TÜRSAB'ı temsilen gitmiştim. Gerçekten de Çin'in büyüleyici atmosferinden döndükten sonra, acentelerimizin gazetelerde ve televizyonlarda ve diğer yayın organlarında, internette yaptığı Çin seyahatleri de bunun bir kanıtı.

İki ülke arasındaki turizm ilişkileri, ekonomik ve ticari ilişkilerin çok daha ötesinde özel bir anlam taşır. Çünkü turizm, iki ülke insanların birbirlerini, kültürlerini daha iyi tanımalarına imkân sağlayarak, ülkelerimiz arasında var olan yakınlığı çok daha pekiştirecektir.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Çinli dostlarımızla bir arada olmaktan bir kez daha mutlu olduğumu, büyük memnuniyetle belirtiyorum. Yine bu sunumun sonunda Değerli Başkanım Başaran Ulusoy'un da size sevgi ve saygılarını bir kez daha iletiyorum.

SUNUCU- Şimdi de Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ali Akkemik'i davet ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. ALİ AKKEMİK (Başkent Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi)- Değerli konuklar, değerli hocalarım ve üniversitemizin

değerli öğrencileri; konuşmama başlamadan önce, Çinli dostlarımızın bize yaptığı jest karşılık ben de onlara bir jest yapmak isterim, onları Çince selamlamak isterim. Dört yıl önce aldığım Çince derslerinden ancak bu kadarını hatırlayabiliyorum.

Bu kadar sunumun ardından benim sunumum aslında biraz akademik olacak, o yüzden sıkılmadan dinleyeceğinizi umuyorum. Ben Türkiye ve Çin ihracatı üzerine yapmış olduğum bazı gözlemlerden bulduğumuz ilginç sonuçları, değerli arkadaşım Koray Göksal ile beraber yaptığımız **“Türkiye ve Çin İhracatı Üzerine Gözlemler”** başlıklı çalışmamızda bulduğumuz ilginç sonuçları size aktarmak istiyorum.

1. Giriş

Dünya ekonomisinde üretim ve ticaretteki artan ağırlığı nedeniyle Çin giderek daha önemli bir konuma sahip olmaktadır. 1978 yılında Deng Şaoping ile beraber ekonomik reformların başlamasından bu yana, Çin hızla büyüdü. 1978'den beri reel Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) yıllık ortalama % 9.7 büyürken, bu büyüme performansına en olumlu (önemli) katkıyı yıllık ortalama % 15,9 oranında büyüyen ihracat yapmıştır. Türkiye de Çin gibi yüksek ihracat büyüme hızları kaydetmesine rağmen, Çin'in toplam ihracatı genellikle Türkiye'nin toplam ihracatından daha hızlı büyümüştür (Şekil 1).

Çin'in ekonomik yükselişi ve dünya ihraç pazarlarında hızlı yükselişi ile birlikte özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ihracatlarının gelişmiş ülke pazarlarında Çin malları ile rekabet edip edemeyeceği konusunda çeşitli endişeler ortaya çıkmıştır. Çin'in ihracat yapısının hafif sanayi (imal) mallarından daha sermaye-yoğun makine/teçhizat ihracatına dönüşmesi bu endişeleri daha da artırmıştır. Çin'in ihracat yapısının belirtilen bu evrimi göz önüne alındığında, bu ürünlerin büyük bir ihracatçı olarak Çin'in yükselişinin diğer gelişmekte olan Türkiye gibi ülkelerin ihracatı üzerinde en azından negatif bir etkisinin olması gerektiği düşünülebilir. Bu durum, Çin'in bu tür etkisi altında gelişmekte olan ülkelerin ihracatının sürdürülebilirliği konusunda da birtakım soruları akla getirdi. Çin'in faktör donanımı, bizim gibi gelişmekte olan ekonomilerin çoğuna benzeyen emek ve sermaye donanımına benzemektedir. Çeşitli çalışmalarda Çin'in ihracatının gelişmekte olan özellikle Asya ve Latin Amerika ülkelerinin Amerika ve Avrupa pazarlarındaki ihracatını dışladığı bulunmuştur ve gelişmekte olan ülkelerin ihracatı arasında farklı yönlerde ilişki bulunmuştur. Bize benzeyen bu yapıları dolayısıyla Çin mallarının Türk mallarını yabancı pazarlarda, dış pazarlarda dışlayıp dışlamadığı aslında önemli bir konu. Biz de bu konuda birtakım istatistiksel çalışmalar yaptık. Türkiye'nin kalkınma düzeyinin aşağı yukarı Çin ile benzer bir konumda

olduğunu söylemek çok da abartı olmayacaktır. Eğer Türkiye'nin hâlihazırda bir ihracata dönük büyüme stratejisi izlediğini göz önüne alırsak, Çin ile rekabet aslında önemli bir gündem noktasıdır.

Barry Eichengreen ve David Greenaway Çin'in ihracatının dünya pazarlarında diğer gelişmekte olan Doğu Asya ülkelerinin ihracatını yerinden eden bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur.

Faktör donanımı Çin'e benzediği için Türkiye için de buna benzer bir iddiada bulunulabilir ve Çin'in ihracatının olası olumsuz etkileri hakkında endişeler olabilir. Türkiye'nin kalkınma düzeyinin Çin ile aşağı yukarı aynı olduğunu iddia etmek de çok abartılı olmayacaktır. Türkiye'nin halen hazırda ihracata dönük bir büyüme stratejisi izlemeye devam ettiğini göz önüne alırsak, Çin ile rekabet önemli bir gündem noktası olmaktadır. Zaman zaman yerli basında Çin mallarının olumsuz etkilerinden bahseden yorumlara rastlamak mümkündür. Türk ihracatçıları da sık sık diğer ülke pazarlarında Çin'in düşük maliyetli işgücünden kaynaklanan avantajı konusunda şikâyetler belirtmektedirler. Bütün bunlardan elde edilebilecek bir çıkarım Çin mallarının Türk mallarını dışladığı ya da dışlamış olması gerektiği olacaktır.

Başkent Üniversitesi'nden değerli meslektaşım Koray Göksal ile birlikte istatistiksel bir takım analizler yoluyla bu iddiaları test ettik ve 1990-2006 yılları arası için topladığımız ticaret verilerini kullanarak, farklı bölgesel pazarlarda ve farklı geniş mal grupları için Çin ihracatının Türk ihracatını dışlayıp dışlamadığını araştırdık. Analizlerimiz sonucunda çarpıcı bulgulara ulaştık.

Türkiye ve Çin'in İhracatlarında Trendler

Türk ve Çin ihracatları zaman içinde önemli yapısal değişiklikler geçirmiştir (Tablo 1). Her iki ülkede de ihracat yapısı emek-yoğun geleneksel ürünlerden makine ve teçhizata doğru bir evrim geçirmiştir.

Türk ihracatının yapısı sanayi ürünleri lehine ve tarım ürünleri ile geleneksel hafif sanayilerin (gıda ve giyim gibi) aleyhine gelişmiştir. Gıda ve tarım ürünlerinin birleşik payı 1990-2006 arasında % 25'ten % 10'a düşmüştür. Makineler (özellikle elektrikli olmayan makineler) ve ulaşım araçlarının payı ise % 5 ve % 1'den % 17 ve % 14'e yükselmiştir. Payları zaman içinde azalmasına rağmen tekstil ve giyim % 10,2 ve % 17,8'lik paylarıyla hala önemli ihraç malları konumundadır.

Çin'in ihracat yapısında da Türkiye'de olduğu gibi, daha sermaye-yoğun mallara yönelik bir evrim gözlemlenmektedir. Tarım ve gıda ihracatının toplam payı 1990 yılından 2006 yılına % 17'den % 4'e geriledi. Emek-yoğun

tekstil ve giyim ihracatı 1990 yılında Çin'in en önemli ihracatları arasındaydı. Giyim ihracatının payı belirtilen süre içinde % 10 üzerinde yani hala yüksek bir seviyede seyretti fakat tekstil ürünlerinin payı % 12'den yaklaşık % 5'e kadar düştü. Diğer taraftan, elektrikli makineler zaman içinde Çin'in ana ihraç ürünleri haline geldi ve 2000 yılından bu yana Çin ihracatının % 25-30'unu oluşturdu. Özetle, ihracatta ana büyüme kaynaklarının Çin için elektrikli makineler, Türkiye için ise ulaşım araçları ve elektrikli olmayan makineler olduğu görülmektedir.

Tablo 1- Türk ve Çin İhracatının Yapısı (1990-2006)

%	1990	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Türkiye								
Tarım	3.0	1.5	1.1	0.8	0.8	0.7	0.5	0.8
Madencilik	6.8	4.6	3.6	3.9	4.1	4.4	6.1	7.4
Gıda	22.4	19.5	12.7	10.0	10.0	9.3	10.5	9.3
Tekstil	11.1	11.7	13.2	11.8	11.1	10.2	9.6	8.9
Giyim	25.7	28.3	23.5	22.3	21.1	17.7	16.1	14.1
Demir-çelik	11.5	9.1	6.6	7.7	7.1	9.5	7.9	8.5
Kimya sanayi	5.8	4.1	3.8	3.8	3.7	3.7	3.8	4.6
Elektrikli olmayan makineler	3.4	7.0	11.3	10.6	11.6	11.5	12.1	13.4
Elektrikli ve elektronik makineler, teçhizat	2.0	1.2	3.6	4.4	4.2	4.6	4.4	3.7
Ulaşım ekipmanı	1.2	3.0	5.5	8.8	10.4	12.8	12.8	13.7
Diğer imalat	7.1	9.9	12.7	13.6	14.3	14.2	14.6	14.3
Çin								
Tarım	3.5	1.1	1.1	0.8	0.7	0.6	0.5	0.5
Madencilik	10.6	3.4	5.0	4.2	4.1	4.3	4.1	4.0
Gıda	12.7	4.9	5.5	5.0	4.4	3.5	3.2	2.9
Tekstil	11.6	5.6	6.5	6.3	6.1	5.6	5.4	5.0
Giyim	16.1	9.6	14.5	12.7	11.9	10.4	9.7	9.9
Demir-çelik	2.1	2.1	1.8	1.0	1.1	2.3	2.5	3.4
Kimya sanayi	6.1	3.7	4.9	4.7	4.5	4.5	4.7	4.6
Elektrikli olmayan makineler	4.3	3.4	4.4	4.9	4.2	4.5	6.0	6.1
Elektrikli ve elektronik makineler, teçhizat	6.4	6.7	24.9	30.6	26.9	29.0	29.7	29.7
Ulaşım ekipmanı	6.9	1.7	3.8	3.4	3.7	3.7	3.9	4.2
Diğer imalat	19.5	57.8	27.8	26.4	32.4	31.5	30.2	29.9

Kaynak: *Statistical Yearbook of Turkey*, WTO online statistics database, Asian Development Bank, *Key Indicators for Asia and the Pacific*

İhracatın yöneldiği pazarların payları da Çin ve Türkiye arasında büyük çeşitlilik göstermektedir. Tarihsel olarak, Avrupa Birliği (AB) Türkiye için en önemli ihracat pazarı olmuştur (Tablo 2). Türkiye'nin ihracatının yaklaşık yarısı AB'ye yönelmiştir. ABD önemli bir pazar konumundadır ama AB'den daha az önemlidir. Rusya ve eski Sovyet Cumhuriyetleri ile Ortadoğu, üçüncü ve dördüncü en önemli pazarlardır. Çin'e gelince, Doğu Asya tarihsel olarak Çin malları için en önemli pazardır, onu ABD ve AB izler. ABD ve AB'nin Çin ihracatındaki payları 1990-2006 arasında, % 8-10 seviyelerinden % 18-21 seviyelerine yükselirken, Asya'nın önemi aynı dönemde % 69'dan % 44'e gerilemiştir. Özetle, Türkiye'nin AB pazarına olan yüksek bağımlılığı devam ederken ve pazar çeşitlendirilmesi belirtileri görülmezken, Çin ise ihracat pazarlarını Doğu Asya'dan gelişmiş ülkelere kaydırarak çeşitlendirmeyi başarmıştır.

Tablo 2. Ülke Grupları İtibariyle Türk Ve Çin İhracatı

%	Türkiye				Çin			
	1990	1995	2000	2006	1990	1995	2000	2006
AB-15	55.4	51.2	52.2	52.9	10.3	16.6	20.0	18.0
Bağımsız Devletler Topluluğu	4.1	9.5	5.9	8.5	-	1.3	1.3	2.9
Rusya		5.7	2.3	4.2	-	1.1	0.9	1.6
ABD	7.5	7.0	11.3	5.9	7.7	16.6	20.9	21.0
Afrika	5.8	4.9	4.9	5.3	2.0	1.7	2.0	2.7
Ortadoğu	11.8	9.0	8.0	13.2	2.3	2.0	2.5	3.1
Doğu Asya	5.5	5.6	3.4	2.6	68.8	60.8	51.7	44.0
Diğer	9.9	7.1	12.0	7.4	8.9	2.9	5.3	6.6

Kaynak: *Statistical Yearbook of Turkey*, WTO online statistics database, Asian Development Bank, *Key Indicators for Asia and the Pacific*.

Yukarıdaki eğilimler, Çin'in dünya ekonomisinde önemli bir ihracatçı olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Bazı çalışmalar bu gelişmenin komşu Asya ekonomileri ve Latin Amerika ülkelerinin zararına olduğunu söylemektedir. Türkiye ve Çin için özel olarak bakıldığında, dünya ticaretinde Türkiye ve Çin'in toplamdan aldıkları paylar için gözlemlenen son eğilimler ve özellikle AB pazarındaki bu eğilimler önemli bir gösterge olarak kullanılabilir. Dünya Ticaret Örgütü ve Eurostat istatistiklerinden elde ettiğimiz verilere göre, dünya ihracatında Türkiye'nin payı 1990-2006 arasında % 0,38'den % 0,71'e yükseldi. Aynı dönemde, Çin'in payı % 1,8'den % 8,0'a yükseldi. (Hong Kong da dahil edilirse, % 10,7). AB pazarında ise Çin ve Türkiye'nin payları 2000'den 2006'ya dek yükselmiştir. Çin için ihracat payı % 3,0'den % 5,1'e, Türkiye için ise % 0,8'den % 1,18'e yükselmiştir.

Sözü edilen trendler hem Çin hem de Türk ihracatının özellikle dünya pazarındaki, payının giderek arttığını ortaya koyuyor. Ancak, bu rakamlar Çin ve Türk mallarının uluslararası pazarlarda rekabeti konusunda çok az şey söylemektedir. Bir çalışmada Z. Kotan ve S. Sayan AB pazarında tekstil ve giyimın Türk ihracatı için önemli olduğunu, Asyalı ihracatçılara karşı fiyat rekabetinin sürdürülmesi gerektiğini savunmuştur. Gümrük Birliği vasıtasıyla Türk ihraç mallarının görelı bir avantajı da bulunmaktadır.

Çin Malları Türk Mallarını Dışlıyor mu?

Koray Göksal ile yapmış olduğumuz ekonometrik analizler sonucunda Çin ihraç mallarının dünya pazarlarında Türk ihraç mallarını dışlamadığını bulduk. Bu bulgu, özel mal grupları için de farklı pazarlar için de geçerlidir. Bir diğer ifadeyle, Türk ihracatçıları, Çin'in önemli bir rakip olarak ortaya çıktığı bir dünya ticareti ortamına ayak uydurabilmişlerdir. Ancak Çin'in Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne girdiği 2002 yılı sonrası dönemde bulgularımız zayıf ya da istatistiksel olarak anlamsızdır. Yani, Çin'in DTÖ'ne girişı Türk ihracatçıları olumsuz etkilemiş olabilir. Önemli bir bulgumuz da Türk ihracatındaki değişimlerin reel döviz kurunca açıklanamamasıdır. Yani, Çin ve Türkiye arasında fiyat rekabeti olduğu tezi istatistiksel olarak desteklenmemektedir. O zaman, rekabet gücü fiyat-dışı faktörlerle açıklanabilir. Türk ihracatçıları son yıllarda rekabet güçlerini azalttığı aşırı değerli Türk Lirası konusundaki şikâyetlerini hatırlayalım (Şekil 2). Aslında maliyetler konusunda, özellikle Türk mallarının tarihsel olarak en önemli pazarı olan AB pazarında Gümrük Birliği'nden dolayı bir avantajı da bulunmaktadır çünkü Çin malları gümrüğe tabidir.

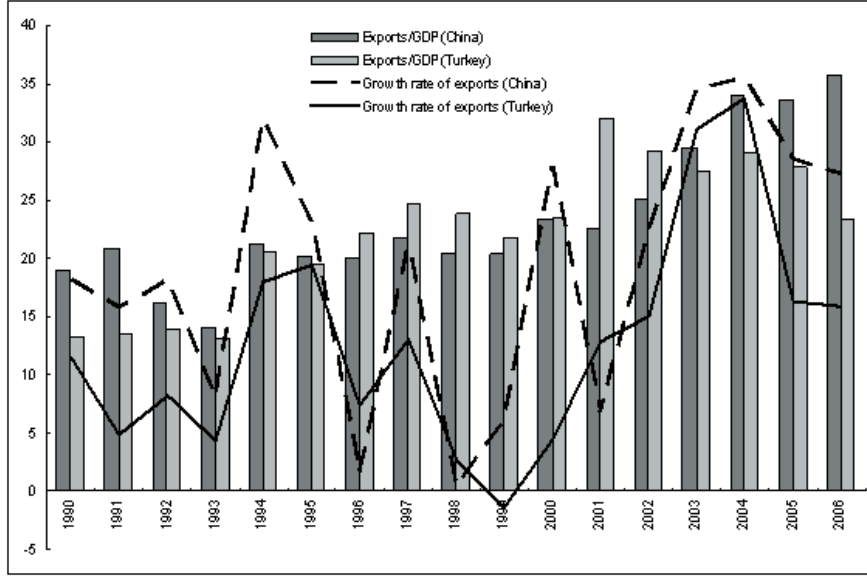
Son olarak, Türk ihracatının geçirdiği yapısal değişimin de Çin mallarıyla olan rekabet konusunda önemli olduğunu düşünüyorum. Tablo 1 ve 3 bunun için gerekli verileri sağlamaktadır. Tablo 3, 1990-2007 döneminde dünyadaki toplam ihracat içinde seçilmiş Türk ve Çin ihraç mallarının yüzde paylarını sergilemektedir. Çin'in dünya ticaretinde giderek daha büyük pay işgal ettiği sektörler tekstil, giyim, demir, çelik, elektrikli ve elektrikli olmayan makinelerdir. Bu sektörlerde Çin'in toplamdaki payı % 10 civarına veya daha yüksek seviyelere yükselmiştir. Ancak, tekstil hariç tutulmak şartıyla, Türkiye'nin bu belirtilen ürünler için, dünya ihracatındaki payı istikrarlı olarak düşmektedir. Tablo 1'den de görüleceği üzere, Türkiye'nin toplam ihracatında tekstil de dâhil olmak üzere bu bahsedilen ürünlerin yüzde payları azalmaktadır veya yerinde saymaktadır. Yani, Türkiye bu ürünlerde uzmanlaşmamaktadır. Nitekim bu gözlem "uçan kazlar hipotezi" ile uyumludur. Türkiye'nin dünya ticaretinde giderek payının arttığı sektörler ise elektrikli olmayan makineler ve ulaşım araç ve ekipmanlarıdır. Türkiye bu ürünlerin ihracatında uzmanlaşmıştır. Bu iki sektörde Çin'in dünya pazar payının 2002 yılında DTÖ'ne katılmasına kadarki süre içerisinde artmadığını belirtmek gerekir.

Tablo 3. Türkiye ve Çin'in Dünya Ticaretindeki Payları (1990-2007)

%	1990	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Çin									
Tarım	2.2	2.0	2.3	2.3	2.2	2.1	2.5	2.5	2.7
Madencilik	1.3	1.5	1.4	1.7	1.9	2.0	1.7	1.7	1.6
Gıda	2.5	2.7	3.1	3.4	3.5	3.3	3.6	3.7	3.6
Tekstil	6.9	9.1	10.3	13.3	15.5	17.1	20.3	22.3	23.5
Giyim	8.9	15.2	18.2	20.2	22.3	23.7	26.8	30.8	33.4
Demir-çelik	1.2	3.4	3.1	2.3	2.6	5.1	6.1	8.7	10.9
Kimya sanayi	1.3	1.9	2.1	2.3	2.4	2.7	3.2	3.6	4.1
Elektrikli olmayan makineler	1.3	1.9	3.4	4.5	5.3	5.9	7.0	8.1	9.2
Elektrikli ve elektronik makineler, teçhizat	1.0	2.4	4.5	8.9	12.3	14.9	17.7	19.7	22.9
Ulaşım ekipmanı	0.1	0.1	0.3	0.4	0.5	0.7	1.1	1.4	1.9
Diğer imalat	4.7	11.0	12.5	15.7	17.0	17.9	20.6	22.3	25.2
Türkiye									
Tarım	0.4	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.4	0.4
Madencilik	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.4
Gıda	0.9	0.9	0.8	0.8	0.9	0.9	1.1	1.0	1.0
Tekstil	1.4	1.7	2.3	2.7	3.0	3.3	3.5	3.5	3.7
Giyim	3.1	3.9	3.3	3.9	4.3	4.3	4.3	3.9	4.1
Demir-çelik	1.4	1.3	1.3	1.9	1.8	2.2	1.8	1.9	1.8
Kimya sanayi	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3
Elektrikli olmayan makineler	0.1	0.2	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.6	0.7
Elektrikli ve elektronik makineler, teçhizat	0.1	0.0	0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	0.2	0.2
Ulaşım ekipmanı	0.0	0.1	0.3	0.5	0.7	0.9	1.0	1.2	1.3
Diğer imalat	0.4	0.6	0.6	0.9	1.1	1.2	1.2	1.2	1.5

Kaynak: UN Commodity Trade Statistics Database

Çin mallarının Türk mallarını dışlamamasına ilişkin bir başka neden Çin ve Türkiye'de üretimin tamamlayıcılık sağlayacak şekilde bütünleşmesi olabilir. Fakat, böyle bir argüman için açık kanıtlar görünmediğinden bu durum olasılık dışı olarak algılanmalıdır. Özetle, Türkiye'nin ana ihracat ürünlerinin dünya pazarlarında Çin tarafından yıkıcı bir rekabetle karşılaştığını iddia etmek şu an için zor görünmektedir.

Şekil 1- Çin ve Türkiye'nin İhracat Performansları

Veri kaynağı: Central Bank of the Republic of Turkey Electronic Data Dissemination System; Asian Development Bank, *Key Indicators for Asia and the Pacific*

Şekil 2 - Reel Efektif Döviz Kurları- Türkiye ve Çin (2000 = 100)

SUNUCU- Sempozyumun son konuşmacısı, Çin Halk Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi Gong Xiaosheng.

GONG XIAOSHENG (Çin Halk Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi)- Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sayın Başaran, Çin Uluslararası Araştırma Enstitüsü Başkanı Sayın Ma Zhengang, Çin'in Eski Ankara Büyükelçisi Sayın Yao Kuangyi, Sayın Bayanlar ve Baylar,

Merhaba!

İlk olarak Sayın Başkan yardımcısı Li Wuwei, Sayın Arslan ve Sayın Başer'e yoğun gündemine rağmen bu seminere katıldığı için teşekkür etmek istiyorum. Başkent Üniversitesi Rektör Vekili Sayın Ersoy'a ve çalışma arkadaşlarına seminer için göstermiş olduğu tüm çabalara ayrıca çok teşekkür ediyorum ve elbette Kemal Ağabeye çok teşekkür ediyorum. Kemal Ağabey, Çin vatandaşlarının çok eski bir dostudur. Türkiye'ye geldikten sonra öğrendiğim ilk Türkçe kelime "Ağbi" oldu. "Ağbi" dediğimde gerçekten büyük bir samimiyet hissediyorum. Kemal Ağabey benim en iyi dostumdur.

Biraz önce Başkan Yardımcımız Sayın Li Wuwei ve diğer değerli konuklar, çeşitli konular üzerinde yapmış oldukları çok önemli konuşmalara tamamen katılıyorum. Özellikle Yrd. Doç. Dr. Sayın Ali 'in Çin ekonomisi ile ilgili detaylı araştırmasını ve Çin ile Türkiye arasındaki ekonomik ve ticari işbirliğinin arttırılmasına ilişkin ileri görüşlü değerlendirmelerini takdirle karşılıyorum ve eski Ankara Büyükelçisi Yao Kuangyi'ye çok imreniyorum, çünkü sizin tarafınızdan gelen alkışlar boldu. Şu anda size minicik bir sır vereyim: Türkiye'ye gelmeden önce Sayın Yao Kuangyi'den Türkiye'nin durumunu öğrenmeye çalıştım. O bana şöyle dedi: "Türkiye'nin dört tane güzelliği vardır: Birincisi manzara, ikincisi dans, üçüncüsü gıda, en sonunda da kızlar." O sıralarda Türkiye'nin Pekin Büyükelçisi de oradaydı, o da tamamen katılıyordu.

Şimdi iki ülke arasındaki ilişkilerin geleceğine yönelik biraz bilgi vermek istiyorum. Zaten demin değerli konuklar, sizlere Çin'in genel durumu hakkında çok bilgi verdiler. Şunu konuşacağım: Çin ve Türkiye ilişkilerinin geleceği. Siz de biliyorsunuz, bu yılın Haziran ayında Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül, Çin'e oldukça başarılı geçen bir ziyarette bulundu. İki ülke, enerji, basın-yayın (medya), kültür ve benzeri pek çok alanda 7 tane önemli anlaşma imzalayarak ikili ilişkileri yepyeni bir döneme taşıdı. Ekonomik ve ticari işbirliği açısından iki ülke arasında ortak çabalarla pek çok hazırlık yapılmıştır. 2008 yılında ikili ticaret hacmi 12 milyar 600 milyon dolara (Türkiye'nin verilerine göre 17 milyar 100 milyon dolara) ulaştı. Çin'i, artık Türkiye'ye ihracat yapan ülkelerden Rusya ve Almanya'dan sonra üçüncü sıraya yükseltmiştir. Çin ise Türkiye'nin ihracat yaptığı ülkelerin 23.

sirasındadır. Şu ana kadar Türkiye'de birçok Çin şirketi yatırım yapmıştır. 2008 yılı sonuna kadar ikili yatırımın toplam hacmi 110 milyon doları geçmiştir. Genertec, CMEC, CRCC, DEC, ZTE, Huawei, Chery, Geely, BYD, Nuctech gibi onlarca büyük Çin şirketi Türkiye pazarında başarılı çalışmalar yapmış, müteahhitlik, altyapı, inşaat ve telekomünikasyon v.b. alanlarda Türk şirketleriyle çok önemli ortaklıklar kurmuşlardır. Çin şirketlerinin Türkiye'de yapmış oldukları müteahhitlik anlaşmaları sermayesi 5 milyar 110 milyon dolara ulaşmıştır. Altyapı alanında Genertec'e bağlı olan CMC şirketi bir Türk şirketi ile birleşik grup oluşturarak bugüne kadar Çin şirketlerinin Türkiye'den almış oldukları en büyük müteahhitlik projesi olan Ankara-İstanbul Hızlı Tren Projesinin iki kısmının inşasını almıştır. Uzunluğu 158km olan bu projenin anlaşma sermayesi 1 milyar 270 milyon dolardır. Telekomünikasyon alanında Huawei ve ZTE gibi şirketler Turkcell, Telecom, Vodafone gibi şirketlerle çok verimli çalışmalar yaparak epeyce gelişmişlerdir.

Çin, Türkiye ile başta ekonomi ve ticari işbirliği olmak üzere bütün ilişkilerin gelişimini çok önemsemektedir. İki ülke arasındaki ekonomik açıdan tamamlayıcılık büyük potansiyele sahiptir. Bu küresel mali krizin etkisinde, kalkınmakta ve gelişmekte olan iki ülkenin arasındaki ekonomik, ticari ve teknolojik işbirliğinin derinleştirilmesi açısından da ciddi bir anlam taşımaktadır.

Bana göre, gelecekte şu yedi alanda işbirliğine ağırlıklı olarak odaklanılabilir:

1. İletişim ve elektronik

Bugün iletişim ağı oluşturma ve ekipman imalatı açısından Çin şirketleri dünya çapında ileri tekniklere sahiptir. Huawei ve ZTE şirketleri telekomünikasyon ve iletişim çözümleri sağlayıcısı olarak dünyanın ilk sıralarında yer almaktadır. Huawei Şirketi'nin 2008 yılındaki iş geliri 23 milyar 300 milyon dolara ulaşmış ve bu gelirin %75'i yurtdışı pazarlarından gelmiştir. Bu yılın ikinci çeyreğinde dünya pazarının %20'sini elde ederek Ericson'u aşmış ve Nokia-Simens'ten hemen sonra ikinci büyük mobil cihazı sağlayıcısı olmuştur. ZTE'nin 2008 yılında iş geliri de 10 milyar doları geçmiştir ve bu yılın sonuna kadar dünya GSM cihazı pazarının % 20'sini ele geçirmiş olacaktır. Söz konusu iki şirket aynı zamanda Türk şirketleriyle yaptıkları verimli işbirliğini sürdürmektedir. Huawei şirketi Türkiye'de personel yetiştirme merkezi kurmuş ve bu merkezi bir yıldır gittikçe geliştirmektedir. Başbakanlığa bağlı olan Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı ile Araştırma ve Geliştirme Merkezi'nin kurulmasına yönelik protokolü imzalamış; Turkcell, Telecom, Avea ve benzeri şirketlerin onlarca ihalesini kazanmış ve 400 milyon dolarlık anlaşma sermayesi olan Vodafone'nun Türkiye çapında 3G ağı oluşturma hakkını da tek başına almıştır. ZTE de Avea'nın WCDMA projesi ihalesini kazanarak, Türkiye'nin doğusundaki 33 şehri kapsayacak olan WCDMA ağını oluşturma

hakkına sahip olmuştur. İnaniyorum ki, iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari işbirliği düzeyinin devamlı yükseltilmesi, söz konusu şirketler ile Türk şirketlerinin işbirliğini daha da genişletecektir.

2. Enerji

Çin, enerji alanında artık dünyanın ilk sıralarında yer almaktadır. 2008 yılı sonuna kadar Çin'in yıllık elektrik üretim miktarı, Amerika Birleşik Devletleri'ni takip ederek 340 milyon Kwh'ye ulaşmış ve dünyada ikinci sıraya yerleşmiştir. Yenilenebilir enerji ile üretim miktarı, toplam miktarın yüzde 35'lik payını oluşturmaktadır. Bunların içinden, hidroelektrik santrallerinin üretim kapasitesi 175 milyon Kwh ile dünyada birinci sıradadır. 2008 yılı sonunda inşaatı tamamen bitip devreye girmiş olan dünyanın en büyüğü olarak SAN XIA Barajı üretim kapasitesi 778 bin Kws ve içinde bulunan 11 tane 700 bin Kws'lik güç ünitesi dünyanın ileri teknolojisine sahiptir. Üretim kapasitesi 147 milyon kws olan rüzgar santrali dünya genelinin %10'luk payına sahiptir. Termik santrallerde, Çin 300 bin ve 600 bin kws'lik güç ünitesini büyük miktarda üretmektedir. Ana güç haline gelen bu iki güç ünitesi Çin'de yaygın olarak kullanılmaktadır. Wai Gao Qiao Termik Santrali faaliyete girmiştir. Bu santralin 900 bin kilovatsaat superkritik güç ünitesi bulunmaktadır. Tümüyle Çin üretimi olan santralin bir milyon kilovatsaatlık ultra-superkritik güç ünitesi de çalışmaya başlayacaktır. Güneş enerjisi santralının üretim kapasitesi artık 100 bin kilovattı aşmıştır. Çin'in güneş enerjisi yıllık pil üretim kapasitesi 3 milyon kws'te ulaşarak dünyanın birinci sırasına yükselmiştir. Çin Shangde Şirketi fotovoltaik teknolojisine sahip olması nedeniyle ileri teknoloji kullanan küresel şirketlerin arasına katılmış, 2001 yılında kuruluşundan beri sadece birkaç yıl geçmesine rağmen dünya çapında en büyük fotovoltaik teknoloji ürünleri üreticisi ve güneş enerjisi sistemi çözüm sağlayıcılarından olmuştur. Şubelerinin Beijing, Shanghai, San-Francisco, Tokyo, Münih, Roma, Madrid, Seul ve Sidney'de bulunduğu bu şirket, Aralık 2005 yılında New York borsasına girmiş ve 2008 yılında dünyada 11 bin civarında personel çalıştıran şirketin üretim kapasitesi 1 milyon kws'te, üretim miktarı 530 bin kws'te ve iş geliri milyarlarca dolara ulaşmıştır.

Nükleer santral alanında da hızlı bir şekilde gelişmektedir. Çin'de şu an toplam 9 milyon 110 bin kws olan 11 güç ünitesi 6 tane nükleer santralinde peş peşe devreye girmiş ve toplam 7 milyon 900 bin kws olan 8 tane güç ünitesi inşaat edilmektedir. Onlardan bir tanesi Çin'in Amerikan Westinghouse Elektrik Şirketi'nden ithal ettiği üçüncü nesil nükleer santrali de Mart 2008 yılı tarihinde inşaatı başlatılmıştır ve tahmini devir yılı 2013'te ve o zaman dünyada AP10000 teknolojisi kullanan ilk nükleer santrali olacaktır. Çin 2020 yılına kadar nükleer santralının üretim kapasitesi 40 milyon kws ve yıllık üretim miktarı 260-280 milyar Kws'te yükseltmeyi

planlamaktadır. Çin şuan 600 bin kilovatsaat su basınçlı nükleer santral üretim kapasitesine sahiptir. Aşağı yukarı Çin'in yurtiçinde işleme ve milyon kilovatsaat su basınçlı nükleer santralinin çoğu yedeklerini üretme kapasitesine sahip olmaktadır. Mesela Qinshan nükleer santralinin inşaat teknolojisi tamamen Çin'e aittir ve güvenli bir şekilde 14 yıldır çalışmaktadır; en son yakıt dönüş devresi 400 gündür hiçbir problem çıkarmadan çalışmaktadır ve bu süre bir rekordur.

Şimdi Çin ile Türkiye arasında iki taraflı elektrik üretimi alanında pek çok işbirliği çalışması başlatılmıştır. DEC şirketi şu anda Çorum Baraj projesini inşa etmektedir. Harbin Elektrikli Makine Grubu Samsun'da 3 adet baraj inşa etmektedir. Ve T.C. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül Çin Cumhurbaşkanı Sayın Hu Jintao ile yaptıkları görüşmede Türkiye'nin gelecek on sene içerisinde 100 milyar dolarlık yatırım yapmayı ve üretim kapasitesini bir kat yükseltmeyi planladığını belirtmişti. İki tarafın enerji alanındaki işbirliğinin gelişme potansiyeli çok büyüktür ve geleceği aydınlıktır.

3. Ulaşım

Çin tarafı alt yapı inşası açısından güçlüdür. Özellikle demiryolu ve diğer tüm ulaşım ağı konusunda oldukça tecrübelidir. 2008 yılının sonuna kadar Çin'de bulunan demiryollarının toplam uzunluğu 160.000 km'yi aşmıştır ve bunun 80.000 kilometresi aktif haldedir. Çin bu konuda dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. Çin'de hızlı demiryolu inşası da iyi bir şekilde ilerlemektedir. Şimdi inşaatı bitmiş ve faaliyete geçmiş olan toplam 2.300 kilometrelik 8 adet hızlı demiryolu hattı mevcuttur. Bunlardan biri olan, hızı 350 kilometre saate çıkan Beijing-Tianjin şehirlerarası hızlı tren hattı Ağustos 2008 yılında faaliyete geçmiştir. Çin bu hattı dünyanın ileri teknoloji seviyesiyle ve tümüyle kendi fikirleri ve teknolojisi ile inşa etmiştir. Çin'in yakın dönemdeki bu hızlı demiryolunun gelişme planına göre 2012 yılına kadar Çin'de toplam uzunluğu 13.000 km olan 42 adet sivil demiryolu hattı tamamlanacaktır. Ve doğudan batıya kadar bütün Çin'i kuşatacak kadar hızlı demiryolu ağı oluşturulacaktır. Bunlardan planlı hızı 250km/saat olan hattın uzunluğu 5000 km ve planlı hızı 350 km saatte olan hattın uzunluğu 8000 km olacaktır.

Çin son zamanlarda dünyanın en hızlı gelişmekte olan ülkesidir. Mesela Çin'de metro 1965 yılındayken inşa edilmeye başlanmıştır ve Çin bugüne kadar 40 yıldan fazla süredir metro inşaatı ve metro işletmesi konusunda tecrübeye sahiptir. İstatistik Kurumu'na göre Çin'in 1998 yılından 2008 yılına kadar geçen on sene içindeki yurtiçi tüm ulaşım inşaatının uzunluğu aynı dönemdeki dünyanın bütün gelişmiş ülkelerinin yaptığı inşaatın daha da çoktur. 2008 yılına kadar Beijing, Shanghai ve Tianjin gibi 10 şehir metro ulaşımına sahiptir. Toplam uzunluğu 800 km.'den fazladır. İnşa edilmekte ya

da planlanmakta olan yeni hatlarının toplam uzunluğu ise 5000 km'den fazladır. Ve toplam yatırım miktarı 120 milyar doları aşmıştır. Bu bakımdan Çin artık dünyanın ilk sıralarında yer almaktadır.

4. Otomobil ve diğer ileri teknoloji alanları

Değerli arkadaşlarım; belki Chery, Geely, BYD gibi otomobil markalarını iyi tanıyorsunuzdur. Çin'in Chery, Geely, BYD gibi otomobil şirketleri Türkiye'nin otomobil pazarına girmeye büyük ilgi duymaktadırlar. Bu şirketler ard arda Türkiye'de nispeten kapsamlı bir servis ağı oluşturmuş ve iyi bir gelir kazanmıştır. Çin otomobil şirketleri kalite olarak yalnızca Avrupa'nın ve Amerika'nın bilenen geleneksel markalarıyla yarışacak düzeyde değil aynı zamanda fiyat açısından da onlardan daha avantajlıdır. Çin otomobilleri, Türkiye'de tüketiciler tarafından her geçen gün daha çok tanınmakta ve tercih edilmektedir.

Diğer ileri teknoloji alanlarında Qinghua Weishi, dünyada en büyük güvenlik kontrol sistemi sağlayıcılarından birisidir. Ve onun ürünleri 5 kıtadaki 80'den fazla ülkeye ve bölgeye ihraç edilmektedir. Qinghua Weishi Türkiye pazarında da iyi bir ivme yakalamıştır. Türk gümrüğüne birçok konteynır ve ulaşım aracı kontrol sistemi vermiş ve defalarca eroin gibi kaçak ürünlerin kontrolü ilgili on milyonlarca dolarlık çeşitli davalarda Türk gümrüğüne yardımcı olmuştur.

5. Yatırım alanında

Çin ekonomisinin gelişmesiyle beraber Çin Hükümeti, Çinli şirketleri aktif bir şekilde yurtdışına çıkıp uluslararası piyasada yatırım ve işbirliği yapmaya teşvik ediyor. Bu politika Türk hükümetinin yabancı sermaye çekme politikasına uygundur ve şu an Çin Jiangsu, Guangdong, Shanghai, Chongqing gibi pek çok eyalet ve şehirden heyetler oluşturarak Türkiye'ye gelerek yatırım yapılmasını sağladı. Ankara, İzmir ve Mersin gibi şehirlerde sanayi bölgesi kurulması planı üzerinde görüşme yapılmasını teşvik etti. 200 milyar dolarlık kayıtlı sermayeye sahip olan Çin Yatırım Şirketi ve Çin İthalat ve İhracat Bankası başta olmak üzere pek çok Çin bankası odağını Türkiye'ye çevirmeye başladı ve bu şirketler ve bankalar Türk tarafıyla yatırım alanında işbirliği yapmaya hazırdır. Gelecekte daha çok Çin heyetinin ticaret, yatırım ve işbirliği olanaklarını araştırmak için Türkiye'ye geleceğine inanıyorum. Çin Büyükelçiliği olarak daha çok çaba harcayarak iki ülke arasındaki iş köprüsü görevi üstlenmeye hazırız.

6. Turizm alanı

Çin'in ekonomik gücünün artması ve halkın yaşam seviyesinin yükselmesinden dolayı Çin vatandaşlarından yurtdışına seyahat yapanların sayısı hızla artıyor. 2008 yılında 45 milyon 840 bin Çin vatandaşı yurtdışına seyahat etti. Tabii ki Türkiye de uluslararası ve bölgesel anlamda önemli destinasyonlardan

birisi olarak zengin turizm rezervlerine ve turizm ürün çeşitliliğine sahiptir. 2001 yılında Çin Hükümeti tarafından Türkiye'nin gidilebilir destinasyon olarak kabulünden sonra Türkiye'ye gelen Çinli turistlerin sayısı çok hızlı bir şekilde artmıştır. Kapsamlı istatistik verilere göre 2008 yılında bu rakam 62.000'lere ulaştı. İki ülkenin turizm alanındaki işbirliğinin potansiyeli çok yüksektir. Bu turizmden alınan ortak pay, daha da büyüsün diye iki ülkenin ilgili makamlarının bu konu hakkında düzenli bir şekilde istişare yapmalarını, özellikle hukuki açıdan karşılıklı olarak turizme gerekli olan kolaylıkları sağlamalarını tavsiye ediyorum. Aynı zamanda Türk turizm işletmelerinin Çin turizm pazarına yönelik araştırmalarını güçlendirebileceklerini, kendi avantajlı turizm ürünlerinin tanıtım ve tasarlamasını daha çok yapabileceklerini, iki ülkenin kendi turizm rezervlerini karşılıklı olarak tanıtabileceklerini ümit ediyoruz. Çin gelecek dönemde, Türkiye seyahatlerini çok önemli bir proje olarak görmektedir.

7. İlaç ve Medikal cihaz alanında

Yakın yıllarda Çin bu alandaki gelişmelerini hızlandırıyor. Çin tıbbi uluslararası pazarda büyük ilgi görüyor. Çin tarafından imal edilen ileri medikal cihazlar örneğin CT.X aleti ve diş makineleri gibi ileri teknoloji cihazları üretme seviyesinde dünyanın en üst sıralarına yükselmiştir. İlgili Çin şirketleri Türk pazarına yoğun alaka göstermektedir ve Türk şirketlerinin Çin'e gelerek işbirliği imkânlarını aramalarını samimiyetle bekliyor. 1979 yılında başlatılan yılda iki kez bahar mevsimlerinde düzenlenen ve şu an artık Asya-Pasifik bölgesinin en büyük medikal cihaz, ilgili ekipman ve servis ürünleri fuarına dönüşmüş olan 63. Çin Uluslararası Medikal Cihazlar Fuarı (CMEF), gelecek sene Nisan ayında Shezhen şehrinde düzenlenecektir. Aynı zamanda bu fuar sağlık sektöründeki en büyük profesyonel tıbbi malzeme alışveriş platformu, şirketlerin imajlarını en güzel tanıtma yeri, profesyonel bilgi değişim ve teknoloji iletişim platformudur. Türk şirketlerinin bu fuara katılabilmelerini çok istiyor ve bu konuda gerekli olan her türlü desteği sunmaya hazırız.

8. Diğer alanlar

Söz konusu alanlar dışında bence iki ülke arasında uzay, düşük karbon ekonomisi, enerji tasarrufu, çevre ve bunun gibi alanlardaki işbirliğinin potansiyeli de büyüktür. Çin'in uzay çalışmaları 1956 yılından itibaren yaklaşık yarım yüzyıl içinde olağanüstü bir ivme kazanmıştır. Ekim 2009 yılına kadar Çin'in kendi teknolojisi ile yapılan Chang Zheng serisi taşıma roketi 123 seferde de başarılı bir şekilde fırlatılmıştır. Ve Çin şu anda düşük, orta ve yüksek yörüngeli ve çeşitli model uydu fırlatma kapasitesine sahip olarak, uluslararası ticaret uydu fırlatma servis pazarında çok önemli bir konumdadır. 1970 yılında Çin'in birinci yapay uydusunu fırlatmasından sonra, Çin bu güne kadar başarılı bir şekilde bilim ve teknolojik deneme amaçlı geri algılama sensörlü, yayın ve telekom özelliği bulunan, hava, dünya rezervlerini

keşfetme fonksiyonlu ve nokta yerleştirme tekniği bulunan yapay uydular fırlatmıştır.

Çoklu fonksiyonlu, çok amaçlı kullanılabilir, uygulamalı uydu sistemi oluşturmaktadır. Eylül 2008 yılında Çin'in üçüncü insanlı uzay gemisi No.7 Shen Zhou uzay gemisi sorunsuz olarak fırlatılmış ve astronot uzay gemisinin kabininden çıkıp faaliyette bulunarak Çin, dünyada insanlı uzay teknolojisi ve kabin dışında faaliyette bulunma kapasitesine sahip olan üçüncü ülke olmuştur. Yakın zamanda Çin'in uzay gemisinin Türk astronotlarını uzaya gönderebileceği planının ne kadar mükemmel bir görüntü olacağı düşünülebilir.

Arkadaşlar, Türkiye'de bir yıldır bulunmama rağmen Türk Hükümeti'nin iki ülke arasındaki ilişkilere özellikle ikili ekonomik ve ticari işbirliğine çok önem verdiğini ve iki ülkenin hakları arasında çok derin ve köklü bir dostluk bulunduğunu iyice hissettim. Bu vesile ile Türkiye'nin yaptığı gibi, Çin de Türkiye'nin dünyadaki konumu ve rolüne aynı şekilde önem vermekte ve ikili ilişkilerin derinleşmesine ve gelişmesine odaklandığını ve Çin halkının Türk halkına her zaman en sıcak duygularını sunmaya hazır olduğunu tekrar vurgulamak istiyorum.

Yetmiş yıl önce Yüce Atatürk "Yurtta sulh, cihanda sulh" ve "Ekonomi demek her şey demektir" demişti. Geçenlerde Sayın Başbakan Erdoğan da Türkiye "Batı'nın en doğusu, Doğu'nun en batısıdır" dedi. İnanıyorum ki Asya ve Avrupa kıtasını birleştirerek fantastik unsurları çoğaltan bu topraklarda iki taraf arasında sonsuz işbirliği imkânları ve ortak mafaatlar bulunmaktadır. İkili işbirliği iki ülke halkının refahına yararlı olmakla beraber küresel ve bölgesel barış ve gelişmeyi iyice pekiştirecektir.

Bugün burada katılımcı olarak bulunan herkes Çin ile Türkiye'nin dostluk ve ilişkilerinin gelişmesi için çabalayan aydınlardır. Bu sempozyum aracılığı ile herkesin, ikili ilişkilerin gelişmesi sürecinde Çin'in gelişmesinden kaynaklanarak ortaya çıkan fırsatlara yönelik anlayışları derinleşebilir. Ve kısa zaman içinde süregelen ortak çabalarımız temelinde Çin ile Türkiye arasındaki ilişkiler için mutlaka daha aydınlık ve yepyeni bir sayfa açılacaktır.

En son bu sempozyumu düzenlemek için pek çok katkıda bulunan değerli arkadaşlarımıza ve tüm katılımcılara teşekkür ediyorum. Saygılarımla...

SUNUCU- Tüm konuşmacılara ve katılımcılara teşekkür ediyoruz.

中土经贸合作的现状和未来

——中国驻土耳其大使宫小生

尊敬的厉无畏副主席，

尊敬的土耳其大国民议会土中友好小组主席阿尔斯兰阁下，

尊敬的土耳其文化和旅游部副次长巴谢尔先生，

尊敬的马振岗所长和姚匡乙大使，

女士们，先生们：

大家好！

首先我想感谢厉无畏副主席、阿尔斯兰阁下和巴谢尔先生拨冗出席此次研讨会，感谢首都大学副校长埃尔索伊教授和相关人员为筹备此次研讨会所付出的辛勤工作。当然，我最要感谢的是凯末尔“ABI”。“ABI”是我来土耳其后学会的第一个土语单词，每当我说起来，就会有一种特别亲切的感觉。

刚刚，厉副主席等已就一系列专题发表了精彩演讲，我完全同意。特别是赞赏阿里教授对中国经济的进行深入研究和关于中土经贸合作互补性在增加的远见卓识。接下来，我想就中土关系的未来发展介绍一些情况。

如众所知，今年6月，居尔总统对中国成功进行了国事访问，双方在能源、新闻、文化等领域签署了7个重要合作协议，中土关系进入全新的发展阶段。经过双方的不懈努力，中土经贸合作

已取得很大成就。2008 年，双边贸易额已达 126 亿美元（土方统计为 171 亿美元），中国继俄罗斯和德国后成为土第 3 大贸易进口国，在土出口市场中位列第 23 位。截至 2008 年底，双方相互投资总额超过 1.1 亿美元。中国通用集团（Genertec）、中国机械设备进出口总公司（CMEC）、中国铁道建筑总公司（CRCC）、中国东方电气（DEC）、中兴（ZTE）、华为（HUAWEI）、奇瑞（Chery）、吉利（Geely）、比亚迪（BYD）、清华同方（Nuctech）等十几家大型企业已成为进入土市场，成为土方在工程承包、基础设施建设和通讯等领域的重要合作伙伴。中方公司累计在土承包工程项目合同金额达 51.1 亿美元。在基础建设领域，Genertec 下属的中国机械进出口（集团）有限公司（CMC）与土方公司组成的联合体共同承建安卡拉-伊斯坦布尔高铁两个标段项目，总长 158 公里，合同金额 12.7 亿美元，是中方迄今在土承揽的最大工程承包项目。在通讯领域，华为和中兴公司经过多年努力，取得了显著成绩，与 Turkcell、Tellcom、Vodafone 等公司建立了良好的合作关系。

中方高度重视发展中土关系，尤其是双方在经贸领域的合作。中土两国经济互补性强，发展前景广阔，在当前国际金融危机背景下，中土作为新兴的发展中大国，进一步深化在经贸、科技等领域的合作具有重要意义。未来，我认为有八个领域将可能成为两国合作的重点。

一、通信和电子领域。目前中方在通讯网络建设和设备制

造方面具有世界领先水平。中国的华为和中兴公司都是名列世界前茅的通讯设备和电信和通信解决方案供应商。华为公司 2008 年营业额达 233 亿美元，其中 75%来自海外市场。今年第二季度更是超过爱立信，成为仅次于诺基亚西门子的全球第二大移动设备供应商，占世界市场份额的 20.1%。中兴通讯 2008 年营业额也超过 100 亿美元，到今年底其所占全球 GSM 设备市场份额将达 20%。（此处播放华为、中兴照片）。上述两家公司与土方企业也已开展了良好合作。华为公司已在土建立了人才培训中心，目前已顺利运行一年多的时间，与土总理府投资促进局也签署了建立研发中心的谅解备忘录，还中标 Turkcell、Tellicom、Avea 等十多个项目，独家获得 Vodafone 土耳其全国 3G 网络建设权，合同金额约 4 亿美元。中兴公司中标 Avea 在土 WCDMA 项目，将为其建设覆盖土东部 33 个城市的 WCDMA 网络。随着中土经贸合作水平的不断提升，相信上述两家公司与土方的合作将进一步得到拓展。

二、能源领域。中国在能源领域已跻身世界领先行列。截至 2008 年底，中国全年发电量为 3.4 亿千瓦时，仅次于美国，居世界第二位，新能源发电约占总发电量的 35%。其中，水利发电装机容量已达 1.75 亿千瓦，居世界第一位，已于 2008 年底全面建成投产的三峡水利枢纽装机容量为 77.8 万千瓦，是目前世界最大的水利发电站，安装的 11 台 70 万千瓦机组具备世界领先水平。风力发电装机容量达 1.47 亿千瓦，约占世界总装机容量

万千瓦机组已成为国内主力机型；安装 90 万千瓦超临界机组的外高桥火电厂亦已投产发电；国产百万千瓦级超超临界机组也即将投产。太阳能发电装机容量超过 10 万千瓦，太阳能电池年生产能力近 300 万千瓦，稳居世界第一位。中国尚德公司是拥有领先光伏技术的国际化高科技企业，自 2001 年成立以来，在短短数年内已成长为全球最大的光伏产品制造商及太阳能系统解决方案的供应商之一，并于 2005 年 12 月在纽约证券交易所上市，其分支机构遍及北京、上海、旧金山、东京、慕尼黑、罗马、马德里、首尔、悉尼等重要城市，2008 年生产能力达 100 万千瓦，产量达 53 万千瓦，销售收入数十亿美元，全球拥有员工 11000 名。核能发电发展迅速，目前已有 6 座核电站共 11 台机组近 910 万千瓦先后投入商业运行，8 台机组 790 万千瓦在建，其中中国自美国西屋公司引进的第三代核电站已于 2008 年 3 月开工建设，预计 2013 年投产发电，届时它将是世界上第一台使用 AP1000 技术的核电站。中国计划到 2020 年，使核电装机容量达 4000 万千瓦，年发电量达到 2600-2800 亿千瓦时。目前，中方已具备 60 万千瓦级压水堆核电站机组的生产能力，基本具备国内加工、制造百万千瓦级压水堆核电机组大部分设备的条件。其中，秦山核电站是中国依靠自主技术建设完成的，已安全运行 14 年，最近一个燃料循环周期还创造了连续安全运行 400 天的新纪录。

目前，中土双方在发电领域已展开良好合作，中国东方电器

集团承建了 Corum 水电站项目，哈尔滨电器集团在萨姆松等地承建了 3 个水电站。居尔总统在同胡锦涛主席的会谈中曾表示，土计划在未来 10 年内投资 1000 多亿美元，将发电能力提高一倍，中土双方在能源领域的合作具有巨大的发展潜力。（此处播放水、风、太阳能及核电站照片）

三、交通领域。中方在基础设施建设方面实力雄厚，特别是在铁路和轨道交通等方面具有丰富的经验。在铁路方面，截至 2008 年底，中国铁路总延展历程超过 16 万公里，营业里程达 8 万公里，居世界第三位。中国高速铁路的建设发展尤为突出。当前已建成通车的高铁有 8 条，总里程约 2300 公里，其中于 2008 年 8 月通车的京津城际铁路时速高达 350 公里，具有完全自主知识产权和世界一流水平。按照中国近期高铁发展规划，到 2012 年，中国将建成客运专线 42 条，总里程 1.3 万公里，将形成一条自东向西的贯穿全境的高速铁路网。这其中，设计时速为 250 公里的线路有 5000 公里，设计时速为 350 公里的线路有 8000 公里。在轨道交通方面，中国是近年来世界上发展最快的国家。中国地铁始建于 1965 年，具有 40 多年的地铁制造及运营经验。据统计显示，中国从 1998 年至 2008 年这 10 年间，国内轨道交通建设总里程远远超过这期间世界所有发达国家建设的总和。截至 2008 年，中国已有北京、上海、天津等 10 个城市开通地铁，总里程超过 800 多公里，在建或准备建设和规划中新的轨道交通线路总长超过 5000 公里，总投资超过 1200 亿美元，中国城市轨道

交通建设将步入世界先进行列。

四、汽车及其他高科技领域。中国的奇瑞、吉利和比亚迪等公司对于开拓土汽车市场具有浓厚兴趣，并已先后在土建立起较为完整的销售网络，取得突出销售业绩。中国公司生产的汽车，在质量上完全不逊色于欧美等传统汽车业强国，价格上具有很大优势，获得了土消费者的广泛赞誉。在其他高科技领域，清华威视是世界上最大的安全检查系统专业提供商之一，产品远销五大洲 80 多个国家和地区。清华威视在开拓土市场方面已取得突出业绩，向土海关提供了多套集装箱/车辆检查系统，多次帮助土海关查获海洛因等走私物品，案值高达数千万美元。

五、投资领域。随着中国经济的不断发展，中国政府积极鼓励中资企业“走出去”，到国际市场进行投资和开展合作，这与土耳其政府积极吸引国外投资的政策相吻合。目前，中方已推动江苏、广东、上海、重庆等多个省市代表团来土开展投资洽谈活动，商讨在安卡拉、伊兹密尔和梅尔辛等地建立工业园区等计划。拥有 2000 亿美元注册资金的中国投资公司和中国进出口银行等多家中资银行已将目光投向土市场，愿与土方在投资领域开展合作。我相信今后将会有更多的中国贸易、投资代表团来土寻求合作机会，我们使馆愿意进一步加大工作力度，争取成为联系中土两国商界的桥梁。

六、旅游领域。随着中国综合国力的不断增强和人民生活水平的不断提高，中国公民赴海外旅游次数大幅增长。2008 年，

中国公民游客赴海外旅游已达 4584 万人次。土旅游资源丰富，旅游产品多样化，是国际和本地区重要的旅游目的地国之一。自 2001 年土成为中国游客旅游目的地国后，赴土旅游的中国游客快速增长，据不完全统计，2008 年已达 6.8 万人。中土双方在旅游领域的合作潜力很大，为把旅游这块蛋糕做大，我建议双方有关部门能就此定期进行磋商，特别是从法律、法规等方面给相互旅游提供便利。同时，希望土方旅游企业能进一步加强对中国旅游市场的调研，加大对自身优势旅游产品的推介和旅游产业的策划，提升各自旅游资源在对方国家的认知度。今后一个阶段，中方将会把赴土旅游作为重点推广项目。

七、医药和医疗设备领域。近年来，中国在这一领域取得快速发展，不仅著名的中医药在国际市场受到欢迎，而且中国生产的先进医疗设备，如 CT、X 线机和牙科设备等高端产品，也已达到世界先进水平。中方企业对开拓土市场十分感兴趣，也欢迎土相关企业赴华合作。第 63 届中国国际医疗器械博览会(CMEF)将于明年 4 月在深圳举行，CMEF 始创于 1979 年，每年春秋两届，目前已成为亚太地区最大的医疗器械及相关产品、服务博览会。同时，还是医疗行业内最大的专业医疗采购贸易平台、最佳的企业形象发布地及专业信息集散地和学术、技术交流平台。我们十分欢迎土方企业届时参展，并愿提供必要的协助。

八、其他领域。除了上述几个领域外，我认为，两国在航天、低碳经济、节能环保等领域也有广阔的合作空间。中国航天事业

自 1956 年起步,半个世纪以来取得了举世瞩目的成就。截至 2009 年 10 月,中国自行研制的长征系列运载火箭已成功发射 123 次。中方具备发射低、中、高不同轨道、不同类型卫星的能力,在国际商业卫星发射服务市场上占据重要地位。自 1970 年发射第一个人造卫星以来,中国至今已成功发射了科学探测和技术试验、返回式遥感、通信广播、气象、地球资源勘探和导航等多种类型的人造卫星,多功能、多用途的应用卫星体系正在逐步形成。2008 年 9 月,中国第三艘载人飞船神州七号成功发射,航天员成功进行了出仓活动,中国成为世界上第三个掌握载人航天技术及空间出仓活动技术的国家。可以想象,在不久的将来,中国的航天飞机把土耳其的宇航员送入太空,这将是一幅多么美好的画面。

朋友们,

我来土的时间虽然只有一年,但我已深切体会到土耳其政府对土中关系,特别是土中经贸合作的重视,感受到土耳其人民对中国人民怀有的深厚情谊。在此,我愿强调,中国同样重视土耳其在世界的地位和作用,重视中土关系的深入发展,中国人民同样热爱土耳其人民。

早在 70 年前,伟大的阿塔图尔克就曾说过,“国内和平、国际和平”、“经济意味着一切”。日前,埃尔多安总理曾说过,“土是西方的最东方,东方的最西方”。我相信,在这块连接亚欧、孕育神奇的土地上,中土双方有着无穷的合作机遇和共同利益。中土合作,不仅造福于两国人民,而且将极大地促进世界和地区

的和平与发展。

在座的各位都是致力于中土友好、中土关系发展的有识之士，我希望通过今天的研讨会，能够进一步加深各位对中国发展对中土关系发展所带来的机遇的认识。相信在不久的将来，在我们双方的不懈努力下，中土关系将迎来更为辉煌的明天！

最后，我愿再次向为此次研讨会成功举办而做出贡献的朋友们表示感谢，并感谢各位来宾的光临。

谢谢大家！